

svoboditev

živali

REVIJA ZA PRIJATELJE

www.osvoboditev-zivali.org 550 SIT št. 2 / september 2004, letnik 1

Izkušnje študentke veterine ob obisku klavnice

**Adi Smolar:
Ubijanje živali bi bilo potrebno
zakonsko prepovedati**

**Srečanja
z medvedom**

**Moris Hoblaj:
Tudi živali
imajo dušo**

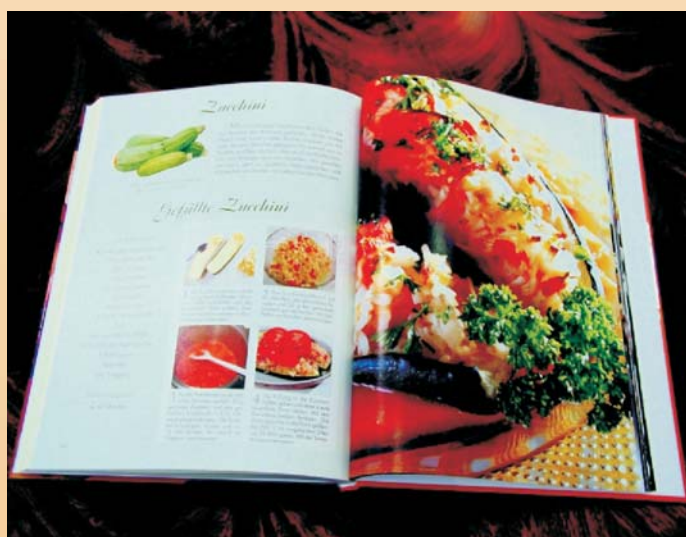
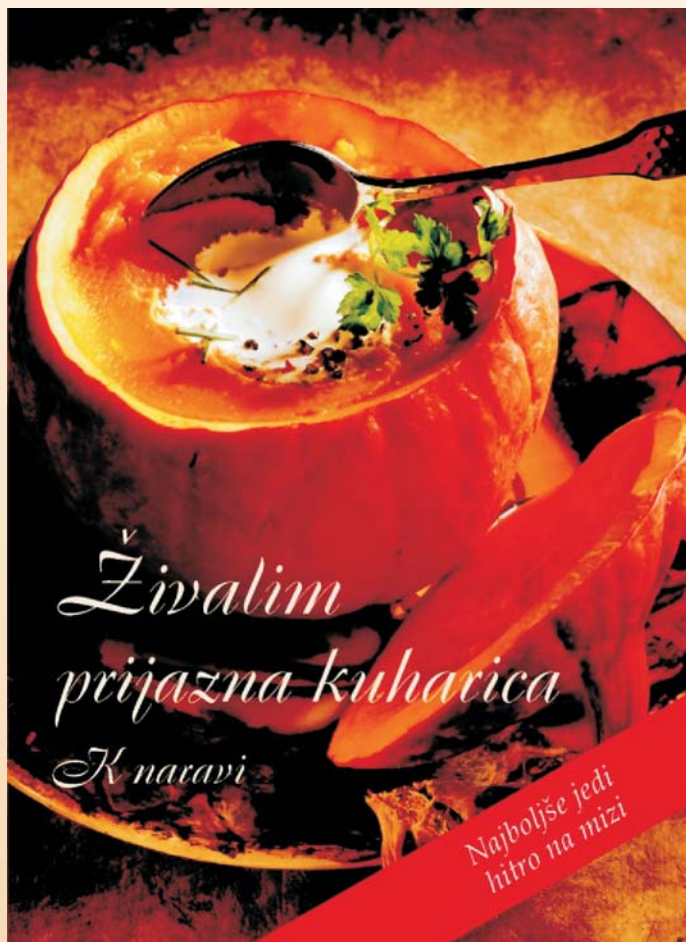
V Nemčiji so postavljeni temelji za mir na Zemlji

Dr. med. Petar Papuga o škodljivosti mesne prehrane

Živeti zdravo - živalim prijazno (vegano)

»Brez mesa? Je to sploh pravi obrok?« Ali sploh obstaja alternativa? Da, obstaja! To dokazujejo recepti te *Živalim prijazne kuharice*. Kar je dobro, ni nujno komplicirano. Nešteto različnih možnosti za vašo kreativnost - tako bo kuhanje v zabavo! Na ta način ne boste samo na dobri poti do zdravja, ampak boste čisto konkretno in neposredno pomagali živalim in naravi. Kajti izkupiček te knjige bomo porabili za to, da živalim ustvarimo nadaljnji miroljuben življenjski prostor, kjer bodo lahko živele življenje, vredno svobodnih Božjih stvaritev, kjer kmetje delajo v harmoniji z naravo, brez gnoja in gnojnice, brez umetnih gnojil, brez genske manipulacije ...

Izkupiček *Živalim prijazne kuharice* je prispevek *Gabrielinemu skladu, Saamlinskemu delu ljubezni do bližnjega za naravo in živali* in je torej v celoti v prid naravi in živalim.

Trde platnice, 208 strani, cena 7.000 SIT (+ PTT stroški), možnost plačila v dveh obrokih.

Knjigo lahko naročite na naslov:

Univerzalno življenje, Glinškova ploščad 16, 1000 Ljubljana, tel.: 01/568 41 48
www.univerzalno-zivljenje.si

VSEBINA:

V Nemčiji so postavljeni temelji za mir na Zemlji	4
Dr. med. Petar Papuga o škodljivosti uživanja mesne prehrane	8
Prej vas bo zadela strela, kot pa napadel medved	10
Adi Smolar: Mučenje in ubijanje živali je treba zakonsko prepovedati	11
Ali lahko resno jemljemo celoten Zakon o zaščiti živali?	12
Študentka veterine v klavnici: Sedaj sem sama doživela, da tudi krave jočejo	14
Posmrtna slava za znanstvenika, ki je delal poskuse na živalih	16
Novice iz Društva za osvoboditev živali in njihove pravice	18
Anketa: Kaj menite o nošenju krzna in drugih živalskih kož?	19
Moris Hobljaj: Teologi smo prekinili odnos med Bogom, človekom in živalmi	20
Pismo bralke: Včeraj sem doživela nekaj žalostnega	22

Drage bralke, dragi bralci,

pred vami je druga številka revije Osvoboditev živali, ki jo izdaja Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice. Že v prvi, brezplačni številki (če je niste prejeli, si lahko njeno vsebino preberete na www.osvoboditev-zivali.org) smo objavili kar nekaj člankov, katerih namen je bil informirati javnost o nevezdržnem položaju živali v današnjem svetu, škodljivosti mesne prehrane, množične živinoreje, lova, ribolova in poskusov na živalih. Prispevki so ogledalo današnje družbe, za katero bi bilo nujno potrebno, da razmisli, kam nas vodijo napačni posegi v naravo ter brutalno ravnanje z živalmi. Odločitev, ali boste razmislili o tem ali ne, prepuščamo seveda vam, drage bralke in bralci. Pomembno pri tem se nam zdi le opozoriti, da so živali del enosti vesolja in zato niso nikogaršnja last. Tako po zakonu vesolja, ki glasi: "kar sejemo, to žanjemo", sledi, da bomo vsako, pri ubijanju povzročeno bolečino in izkoriščanje živali morali sami občutiti in pretrpeti kot posamezniki in kot družba.

Ob vseh teh katastrofah, ki jih že doživljamo, in nič kaj lepih napovedih za naslednja leta je vsekakor vzpodbudno to, kar se že več let dogaja na malem delčku Nemčije v okolici Würzburga. Predstavljamo vam Gabrielin sklad, ki si je za glavno nalogo zadal postaviti temelje za življenje v miru z živalmi in naravo (str. 4). V novi številki objavljamo tudi ekskluzivni intervju z dr. med. Petrom Papugo, ki kot strokovnjak – zdravnik odkrito spregovori o napačnem stališču uradne medicinske stroke, ki še vedno podpira uživanje mesa (str. 8). Čeprav se odnos, ki ga ima človeštvo do živali, največkrat opravičuje s sklicevanjem na tradicije, pa želimo pojasniti, kje so korenine katastrofalnega odnosa z živalmi (str. 20). Znani slovenski kantavtor in velik prijatelj živali, Adi Smolar, v svojem prispevku nakazuje preprosto rešitev za izboljšanje položaja živali (str. 11). Cerkev odreja živalim dušo, mnogi otopeli ljudje pa ne verjamejo niti v obstoj čustev pri naših živalskih bratih in sestrah. Študentka veterine vabi tiste, ki dvomijo, da živali občutijo tudi strah, grozo in žalost, v poslednje koncentracijsko taborišče nekaterih živali (str. 14).

Skratka skušali smo se tematiki živali približati z več vidikov in vsi se verjetno bolj ali manj razlikujejo od tistih splošno poznanih načinov gledanja na živali. Tega pa ne počnemo zato, da bi vas, drage bralke in bralci, zasuli z "novim", "šokantnim" ali celo "škandaloznim", temveč zato, da bi v vas prebudili tisti aspekt vaše duše, ki mu pravimo usmiljenje ter del vaše osebnosti, ki se imenuje zdrav razum. Kajti, kako naj drugače še rešujemo svoje dostojanstvo, kot tako, da se zavemo, da smo kot človeštvo globoko zašli s tem, da smo se brez zadržkov in sramu podlo znesli nad nedolžnimi bitji? In da nas iskreno usmiljenje do trpečih sostvaritev pravzaprav lahko povede iz močvirja, imenovanega samouničevalna agonija človeštva...

*Damjan Likar,
odgovorni urednik*

OSVOBODITEV ŽIVALI, revija za prijatelje živali
Letnik I, št. 2, sept. 2004

IZDAJA:

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice
Ostrožno pri Ponikvi 26, 3232 Ponikva
Tel.: 03/5763-303, 031/499-756
Internet: www.osvoboditev-zivali.org
Email: info@osvoboditev-zivali.org
Predsednik: Stanko Valpatič

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Damjan Likar
e-pošta: damjan.likar@siol.net
tel.: 041/356 093

Naslednja številka revije Osvoboditev živali izide 10. januarja!

Oblikovanje: Polona Kregar, Adriana Geršak

Uredniški odbor: Andreja Gabrovec, Greta Mikuž Fegic, Magda Vetrh, Alja Divjak, Stanko Valpatič, Vlado Began, Silvo Metelko

Fotografija naslovnice: Leon Hard

Posamezni izvod stane 550 SIT

Letna naročnina stane 1600 SIT (PTT stroški so vključeni)

Tisk: Kolortisk s.p., Krško

Ulica Milke Kerinove 11

8270 Krško, september 2004, natisnjeno v 3000 izvodih

Prostovoljne prispevke za Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice lahko nakažete na transakcijski račun št.: 02011-0253228311.

Donatorji Društva za osvoboditev živali in njihove pravice:

Kbm invest d.o.o., Studio scriptus, Interteks d.o.o., Trideja inženiring, trgovina in storitve Fürst Bogdan s.p.

Celotna imena ostalih donatorjev niso bila razvidna iz bančnega izpiska, vendar se tudi njim iskreno zahvaljujemo za finančno pomoč, s katero lahko izvajamo različne akcije v dobrobit živali.

V Nemčiji so postavljeni temelji za resnični mir na Zemlji

Pokrajina v bližini mesta Würzburg na severnem Bavarskem je na prvi pogled povsem enaka kot vsa druga kmetijska področja, travniki in gozdovi. Toda, ko iz avtomobila stopiš na tamkajšnjo zemljo, začutiš v zraku globok mir, ki se kaj kmalu naseli tudi v vsako celico tvojega bitja. Razlog za takšno visoko duhovno atmosfero je miroljubna zemlja. Miroljubna zemlja se hkrati imenuje Gabrielin sklad, ki je bil ustanovljen spomladi leta 2001 na relativno majhnem koščku zemlje, s ciljem živalim in rastlinam vrniti življenjski prostor. Na tej miroljubni zemlji obstaja tudi kmetijstvo, kjer kmetje pridelujejo hrano po zakonih narave, ki ima tako čudovit in naraven okus, da se ji enostavno ne moreš upreti. Vendar njihovo miroljubno poljedelstvo daleč presega okvire zdrave hrane, ki verjetno nima primerjave nikjer v svetu. Iz zgoraj navedenega lahko rečemo, da se na tem območju vzpostavlja in širi resnični mir na Zemlji, kar pomeni sožitje med človekom, živalmi in naravo. O Gabrielinem skladu smo se pogovorili z vodjem Martin-om Hennel-om.

Kako je sploh prišlo do ideje o miroljubni zemlji - Gabrielinem skladu?

Začetki miroljubnega poljedelstva segajo že skoraj tri tisoč let v zgodovino. Takrat je prerok Izaija rekel, da bo na Zemlji nastalo Kraljestvo miru, da bodo ljudje iz mečev naredili pluge, da bodo živali živele v sožitju in otrok jih bo pasel. Jezus iz Nazareta je prav tako napovedal Kraljestvo miru. Ljudje so sicer mislili, da bo cerkveno krščanstvo tudi prineslo kraljestvo miru, toda zgodilo se je ravno nasprotno. Zgodovinsko je nesporno, da je ravno cerkveno krščanstvo s svojo doktrino o pravični vojni v zadnjih dveh tisočletjih direktno ali indirektno odgovorno za nasilje in smrt milijonov ljudi, posebno v križarskih vojnah in v času inkvizicije. Ljudje mislijo, da bo Kraljestvo miru nastalo samo od sebe, toda Jezus je želel, da naj vsak človek najprej razvije kraljestvo miru v sebi z izpolnjevanjem desetih Božjih zapovedi in njegovih nauk iz Govora na

gori. Ker se to v dva tisoč letih ni zgodilo, je Bog ponovno na Zemljo poslal preroka. Sedaj je prišel čas, da se tisto, kar je bilo zapisano, tudi uresniči. To se je že začelo dogajati z ustanovitvijo Gabrielinega sklada.

Zakaj se miroljubna zemlja imenuje Gabrielin sklad?

Miroljubno poljedelstvo je nastalo na pobudo Duha preko visoko duhovno ozaveščene ženske in prerokinje za današnji čas, z imenom Gabriele. Iz njenega Božjega preroškega dela se je razvila tudi zavest o enosti med človekom, živalmi in naravo, kar je osnova za miroljubno poljedelstvo. Gabriele pravi, da Božji duh prežema vse, kar nas obdaja. Vsako rastlino, mineral, žival in človeka. Harmonija z naravo pa je mogoča le, če človek najprej živi v miru s samim seboj in v harmoniji s svojimi bližnjimi. Mir je zato zanjo nedeljiv. Bolj, ko postaja človek umirjen v sebi, bolj senzibilen postaja tudi za komunikacijo z naravo

in naravnimi elementi. V eni od objav Božjega Duha preko Gabriele je zapisano: "Bodite povezani z vsako stvaritvijo in z vsem kamenjem in rastlinami in zaščitite živali, ki so vam bile zaupane. Nikdar ne zakoljite živali za vašo lastno potrebo. Vidite, narava je poskrbela za vas. Plodovi polja, vrtovi in gozdovi vam nudijo hrano za vaše telo."

Kaj so osnovne značilnosti miroljubne zemlje?

Miroljubna zemlja si prizadeva za mir z vsemi življenjskimi oblikami. Kmetje se učijo živeti v miru tudi z živalmi, zato jih nimajo za ustvarjanje dobička, za zakol in hrano ljudi. Pri njih ni ubijanja živih bitij, tki. mikroorganizmov v tleh z uporabo kemije, gnojna ali gnojnice, s ciljem izveliči iz tal čim večji pridelek. V zemljo ne vnašajo nobenih snovi, ki uničujejo življenje in obremenjujejo okolje ter jih nato zaužijemo s hrano. Tudi genske manipulacije ne uporabljajo. Dve leti zemljo obdelujejo in pobirajo pridelek, nato jo pustijo eno leto v prahi - to imenujemo triletno kolobarjenje. V času počitka dopustijo, da rastejo na poljih različne rastline, kot na primer detelja in kamilica, ki z visoko vsebnostjo dušika v koreninah naravno obnavljata tla. Za regeneracijo pa skrbijo tudi milijarde najmanjših živih bitij v zemlji - mikroorganizmi. Pri naravnem ravnanju z njivami ni izkoriščanja - je dajanje in sprejemanje v medsebojnem spoštovanju. Ti kmetje zemljo vidijo kot živo bitje, ki si želi iskrene komunikacije. Miroljubni kmetje zase pravijo, da so prijatelji narave in vseh živali. Tudi živali, ki živijo v naravi, ne preganjajo in ne ubijajo. Zavedajo se, da je človek vzel živalim njihov življenjski prostor, ter da so zato prisiljene narediti škodo na njivah, če sploh temu lahko rečemo škoda, saj si

Račka v svojem luksuznem zavetišču sredi biotopa za vodne živali

Poljska zajca se zavedata, da jih tukaj ne bodo preganjali lovci, zato se lahko sproščeno igrata.

Živali vzamejo samo tisto, kar jim je mati Zemlja podarila. Izkušnje kažejo, da če jim zavestno zasejejo del njive, jo pustijo nepožeto, na drugih njivah skorajda ne naredijo škode.

Kaj pa so glavni cilji Gabrielinega sklada?

Ena od glavnih nalog Gabrielinega sklada je, da živalim ponovno ustvarimo varen življenjski prostor in takšne pogoje bivanja, kot so primerni za njihovo vrsto, da živali ponovno dobijo nazaj svoj košček zemlje, ki jim pripada, da se bo človek z njimi naučil deliti hrano, ki nam jo podarja mati narava. Človek je doslej očitno mislil, da živali živijo od zraka, zato jim je v zadnjih stoletjih močno skrčil njihov življenjski prostor. Skratka, eden od osnovnih ciljev Gabrielinega sklada je, da se popravi vsa škoda, ki je bila zaradi človeškega egoizma storjena živalim in materi Zemlji in to je eden od prvih korakov do resničnega svetovnega miru.

Kako pa skrbite za bolj kvalitetno bivanje divjih živali na tem območju?

Živalim smo ustvarili različne vrste biotopov, ki so primerni za njihov način življenja. S tem želimo doseči, da bo narava ponovno funkcionirala tako, kot si jo je Stvarnik zamislil in da bodo vse živalske vrste imele svoj prostor, tako, da ne bodo posegale v okolje drugih živalskih vrst. Naredili smo ptičji biotop z gnezdi in vodo, kajti doslej so ptice zaradi pomanjkanja vode na tem območju morale leteti zelo daleč po vodo in veliko jih je na tej poti poginilo. Poskrbeli smo tudi za naraven življenjski prostor kuščarjev in kač in z veseljem ugotavljamo, da je v razpokah teh skal našlo svoj novi dom že kar precej plazilcev. Napravili smo tudi vodne biotope, kjer so se že naselile prve račke, vedno več pa opazamo tudi kačjih pastirjev. Naše področje omejuje živa meja, ki je zgrajena iz starih, odmrlih vej, pod katerimi se razvije pestra

flora, hkrati pa nudi tudi bivališče in skrivališče mnogim živalim kot so zajci, lisice, ptiči. Ob živih mejah smo posadili tudi drevesa, ki bodo zemljo varovala pred močnimi vetrovi in bodo hkrati s svojimi plodovi izvir hrane za živali. Če ni močnih sunkov zračnih gmot, je tudi temperatura bolj konstantna, kar pomeni boljšo rast pridelkov. Drevesa ob živih mejah bodo tudi zadrževala vodo, da ne bo odtekla s tega področja.

Ali so divje živali na tem območju kaj bolj zaupljive do ljudi?

Vsaka žival želi biti v prijateljskih odnosih s človekom, vendar se mora najprej ob njem počutiti varno. Očitno živali dobro čutijo, da je to področje varno za življenje, da jih ne bodo preganjali lovci, zato so vedno bolj zaupljive tako do ljudi kot tudi do drugih

živalskih vrst. Opazamo namreč, da so se različne vrste živali začele družiti med seboj. Videli smo že srne skupaj s kravami in ovcami ter zajce, ki so prišli na kmetijo obiskati kokoši. Skratka, počasi se že uresničuje tisto, kar je napovedal Jezus, namreč da bo prišlo Kraljestvo miru na Zemljo, ko bodo vse živali živele v sožitju in miru, ko se bo lev pasel z jagnjetom. Ker na tem področju ni lovcev, so živali tudi veliko bolj sproščene in igrive. Nedavno smo videli eden čez drugega in pri tem uživali kot majhni otroci. Opazili smo tudi, da so se na to območje ponovno naselile nekatere živalske vrste, ki so očitno prav tako začutile, da je tukaj najbolj miroljuben življenjski prostor.

Kako pa zaščitite poljske živali v času žetve?

Kmetje iz miroljubnega poljedelstva se zavedajo, da je možno komunicirati z vsemi živimi bitji, tudi z rastlinami in živalmi. Čas žetve predstavlja za poljske živali velik šok, saj nekatere izmed njih izgubijo svojo rojstno hišo, torej življenjski prostor. Vendar preko komunikacije ali molitve poljski zajci, ptice, srne, gliste in mikroorganizmi dobijo informacijo o žetvi, zato se vedno pravočasno umaknejo, da jih ne poškoduje kombajn. Gliste in mikroorganizmi se takrat bolj globoko pogreznejo v zemljo, ostale poljske živali pa dobijo novo naravno zatočišče

▼ Ganljiv prizor materinskega izražanja ljubezni. Tukajšnje družinsko življenje krav, ki traja celo življenje, je nekaj povsem drugega kot na klasičnih kmetijah, kjer človek zaradi pohlepa po dobičku loči mater od teleta že po nekaj dneh.

in hrano, pas ob robu njive, ki so ga kmetje zanje pustili nepožetega, ali pa v gozdu, kjer ni lovcev. To je klasičen primer, kako lahko deluje vzajemnost med človekom, živalmi in naravo, ker vemo, da vse prežema isti Božji Duh.

Ali imajo na miroljubnem poljedelstvu tudi hlevske živali drugačne življenjske razmere?

Kmetje vse domače živali obravnavajo kot del svoje družine, zato so temu primerno poskrbeli za njihovo dobro počutje. Trenutno imamo 25 krav treh različnih pasem, ki smo jih kupili od kmetov pred prodajo v klavnico in jih tako rešili krute smrti. Ena od njih ima še posebej zanimiv življenjepis. Na poti v klavnico, na južnem Bavarskem, je skočila s tovornjaka in se skrila v neki vasi. Ko smo izvedeli zanjo, smo prosili lastnika, da nam jo proda. Tukaj za živali res dobro skrbimo, saj imajo na voljo prostorne hleve, kjer se lahko svobodno gibljejo, pašnike in tudi gozd, saj so krave v osnovi gozdne živali.

Eden od vodij Gabrielinega sklada, Martin Haennel, pri biotopu za plazilce.

Na kmetiji imamo tudi biotop za ovce, ki smo jih odkupili od nekega kmeta, pri katerem so bile sredi zime brez hrane in vode, v snegu do kolen, pri temperaturi okoli -20° C. Tudi tem živalim smo vrnili dostojanstvo z izgradnjo udobnega hleva, na pašnikih pa smo jim postavili tudi nekakšen paviljon, kamor se lahko zatečejo v primeru hude vročine ali dežja. Ko je vnuk prejšnjega lastnika teh ovac videl, kako kvalitetno živijo sedaj te živali, je starega očeta prosil, naj preneha s klanjem živali.

Prej ste omenili, da je eden od problemov na tem zemljišču pomanjkanje vode. Kako rešujete to težavo pri skrbi za živali?

Pred nami so z industrializacijo kmetijstva izsušili veliko naravnih biotopov in posledica je manj vode v naravi za

živali. Poleg tega je bila lani na tem območju izjemna suša, ko vode ni bilo nikjer. To pomanjkanje vode so najbolj občutile živali, zato smo jim morali priskrbeti vodo v ci-sternah. Vendar je naše poljedelstvo kljub neizmerni suši utrpelo malo škode.

Kako je to mogoče?

Zemlja je bila lani zaradi pomanjkanja padavin zelo globoko – tudi do 40 cm, povsem izsušena. Korenine rastlin, ki rastejo na tradicionalno obdelani zemlji, na kateri skoraj ni mikroorganizmov in je zemlja mrtva ter zelo zbita, ne morejo pognati več kot do 30 cm globoko. Zato je imelo lani konvencionalno poljedelstvo v tej pokrajini kar do 40% manj pridelkov zaradi suše. Korenine v miroljubnem poljedelstvu, kjer je zemlja zaradi mikroorganizmov in glist živa, rahla in vlažna, sežejo do 80 cm globoko, kjer je zemlja še vedno vlažna. Iz tega razloga smo mi lani utrpeli malo škode zaradi suše, nasprotno imeli smo celo 20% boljše letino.

Ali obstaja še kakšen razlog za boljše letino, kljub neugodnim vremenskim razmeram?

Na vsakem polju vedno posejemo seme iste rastline, kajti ugotovili smo, da se na ta način dolgoročno zgradi nekakšna komunikacija med prstjo in tistim semenom. Zato je tudi pridelek bolj kakovosten in žetev bolj obilna. Poleg tega orjemo zelo plitko, kajti s tem ohranimo v svojem naravnem okolju mikroorganizme, ki imajo izredno pomembno vlogo pri rahljanju prsti. Skratka, zavedamo se, da je zemlja živ organizem in če z njo ravnamo spoštljivo, potem nam bo lahko naklonila tudi bolj zdrave in kakovostne pridelke. Potrebno pa je povedati, da je pred nami konvencionalno poljedelstvo naredilo tej zemlji ogromno škode, ki

se je seveda ne more popraviti čez noč. Oživitev prsti traja od sedem do deset let. V tem času se ponovno razmnožujejo mikroorganizmi in gliste, ki rahljajo prst in predelajo tiste snovi, ki jih rastlina potrebuje za rast, ljudje in živali pa za telesno hrano.

Kako pa uničujete plevel?

Plevel ima v miroljubnem poljedelstvu pozitivno vlogo, kajti požene vedno takrat, ko prsti manjka določenih snovi, ki jih plevel vsebuje. Zato ga seveda ne uničujemo. Plevel je torej indikator stanja zemlje.

Ali potem tudi na travnikih poženejo tiste rastline, ki vsebujejo snovi za obnovo zemlje?

Tako je. V ta namen smo štiri prostrane livade pustili, da se razvijajo povsem brez človekovega poseganja. Na teh travnikih so zato začele rasti čudovite cvetlice, ki jih nikjer drugje več ne zasledimo. To so rastline, ki jih ta zemlja potrebuje za obnovo prsti, ki jo je človek prej s škropljenjem in gnojenjem skoraj povsem uničil. Prav tako so na teh livadah pognale tudi tiste kulture, ki jih živali potrebujejo za hrano. Videli smo že zajce, ki se pasejo na teh travnikih in uživajo zdravilne bilke.

Kakšne ukrepe pa ste uvedli proti škodljivcem?

Tradicionalni kmetje škropijo rastline, da jih zavarujejo pred črvi in drugimi škodljivci. Vendar, če bi kulture rastle na povsem zdravih tleh, jih ne bi napadli nobeni škodljivci, saj je znano, da škodljivci ne napadajo povsem zdrave rastline ali ploda. Črvi se namreč zaredijo samo v bolnih in razpadajočih tkivih. To je osnovni princip narave: Vse, kar ni sposobno za življenje, je potrebno odstraniti. Ker je miroljubno obdelana zemlja na poti k

Gabrielin sklad obdaja živa meja iz posušenih vej, v katerih so svoje novo bivališče naše mnoge živalske vrste.

ozdravitvi, postajajo tudi sadeži bolj vitalni in zdravi, zato jih bolj redko napadejo črvi. Razlog, da so naše kulture odpornejše na škodljivce, je tudi v tem, da uporabljamo samo originalne sorte. S križanjem sort, kot to počnejo v konvencionalnem kmetijstvu, se seveda drastično zmanjša odpornost rastlin. V naravi so potrebni tudi insekti in tu imamo določene probleme, vendar smo težavo rešili tako, da smo ob poljih posejali različne rastline, ki so za insekte naravna hrana.

Kaj pravijo tradicionalni kmetje na metode, ki jih uporabljate v miroljubnem poljedelstvu?

Odziv kmetov iz tradicionalnega poljedelstva je zelo različen. Nekateri nas povsem ignorirajo, toda večina z zanimanjem spremlja naše delo, predvsem zaradi pozitivnih rezultatov, ki so se pokazali v preteklih letih, še zlasti v zadnjih treh letih.

Kaj bi priporočali slovenskim kmetom?

Težko je drugim nekaj priporočiti, ampak naš prvi korak na poti k enosti v naravi je bil, da smo nehali jesti živali, drugi korak pa, da smo prenehali trositi strupe po poljih, kajti to je pravi pokol za male živali - mikroorganizme, ki živijo v zemlji in imajo pomembno

funkcijo pri ustvarjanju kvalitetne zemlje.

Imate kaj težav z lovci, ki ne smejo loviti v območju Gabrielinega sklada?

Seveda imamo nekaj težav, ampak naša naloga je, da skrbimo za živali in za njihovo dobro počutje. Opažamo pa, da živali čutijo, kje se počutijo varne in kje ne, zato praviloma ne zahajajo preko miroljubnega ozemlja.

Lovci trdijo, da če ne odstrelimo določenega števila živali, se te preveč razmnožijo. Imate zaradi pomanjkanja najetih morilcev težave s pretiranim razmnoževanjem živali?

Nam je povsem jasno, da se narava regulira sama in to se je na našem območju že začelo dogajati. Mi opažamo, da se živali razmnožujejo ravno do te mere, kolikor jim dopušča življenjski prostor.

Kako lahko slovenski prijatelji živali in narave pomagajo Gabrielinemu skladu?

Gabrielin sklad živi in posluje predvsem s prostovoljnimi prispevki prijateljev živali in narave z vsega sveta. Širimo se lahko samo tako hitro, kolikor dobivamo finančne pomoči. V začetku je bilo zelo težko kupiti to

zemljo oz. življenjski prostor za živali, vendar danes dobivamo veliko ponudb za odkup, toda primanjkuje nam denarja. Zato bi bili hvaležni za vsak evro, ki bi ga nakazali naši prijatelji v Sloveniji. Vsak podarjeni evro pripomore k temu, da bomo lahko rešili mnoge živali pred gotovo smrtjo, to pa je postopno ureničevanje korakov v širjenju Kraljestva miru na tem planetu. Na ta način bomo lahko rešili vedno več živali z vojnega področja, pa tudi rastline ter mikroorganizme pred smrtonosnim gnojem in škropivi ter dolgoročno tudi človeštvo pred uničenjem.

Če tudi vi želite pomagati Gabrielinemu skladu pri njegovem delu, lahko svoje prispevke nakazete na

G.S. Stiftung Verwaltungs- - GmbH. Gabriele - Stiftung. Kto.Nr. 206253
Volksbank Main-Tauber. BLZ 67390000. IBAN: DE 12 6739 0000 0000 2062 53.
BIC: GENODE61WTH

Damjan Likar

Lokal z enkratno prehrano, tudi z izdelki iz miroljubnega poljedelstva

IBI sendvič

Sejmišče 1, 4000 Kranj

Naročnik:

Janja Škrjanc s.p.
Stranska pot 5, 4208 Šenčur

Delovni čas:

Pon., tor., sre. od 10. do 01. ure
Čet., pet, sob. od 12. do 06. ure
Tel. : 04/236-09-69, 041/214-233

Letošnjo pomlad je v Kranju, v bližini Mohorjevega klanca, podjetnica Janja Škrjanc odprla lokal IBI sendvič, kjer lahko naročite okusno pripravljene obroke, tudi z izdelki iz miroljubnega poljedelstva. Ponudba rastlinske prehrane svetovno znane blagovne znamke IBI je zares bogata, saj lahko izbirate med burgerji, picami, sendviči in pecivom. Na vašo željo vam bodo pripravili tudi delikatese po receptih iz knjige Živalim prijazna kuharica, v kateri je prava zakladnica nasvetov za pripravo okusnih jedi iz zelenjave, testenin, specialitet iz buč, solate, riža, sladkih jedi.

Krta so postavili pred strelni vod. General reče: "Krt, ker si priznal greh, lahko izbiraš: kako želiš umreti?"

"Živega me zakopljite!"

Dva purana se pogovarjata o religioznih temah.

Eden reče: "Verjameš ti v življenje po Božiču?"

V šoli učiteljica vpraša Janezka: "Janezek, kateri skupini pripada kača naočarka?"

"Skupini kratkovidnih!"

Domnevam, da je v Sloveniji vsaj nekaj sto zdravnikov vegetarijancev

Petar Papuga, dr. med., specialist za akupunkturo, živi in deluje v Komendi, ukvarja pa se z raziskavami na področju bioelektromagnetike in svetuje o naravnih metodah za izboljšanje kakovosti življenja. Medicinsko fakulteto je končal leta 1987 v Zagrebu, izobrazbo s področja tradicionalne kitajske medicine je pridobil na triletnem študiju v Pekingu in Šanghaju.

Dr. Papuga je eden prvih slovenskih zdravnikov, ki svojim pacientom ob določenih boleznih toplo priporoča tudi brezmesno dieto, saj je kot dolgoletni vegetarijanec na lastni koži občutil blagodejne učinke miroljubne prehrane.

Zakaj ste se odločili za vegetarijanstvo?

Zgodilo se je pred približno desetimi leti med bivanjem na Kitajskem, kjer sem bolj ali manj prevzel njihov način prehranjevanja in začel jesti zelo malo mesa. Toda v tem času sem dvakrat vseeno pojedel dva precej bogata mesna obroka, po katerih sem se izredno slabo počutil. Ni mi bilo potrebno preveč razmišljati, da sem ugotovil povezavo med mesno prehrano in slabšim zdravjem. Tudi, ko sem se ozrl v preteklost, sem prišel do zaključka, da sem vedno zboleval v tistem obdobju, ko sem jedel veliko mesa in mlečnih izdelkov. Pri spremembi načina prehranjevanja so mi pomagale tudi kitajske tradicionalne vaje (Tai qi in Qi gong), kjer sem se naučil prisluhniti telesu in njegovim potrebam. Kajti telo nam samo sporoča, katere snovi so škodljive in motijo harmonijo telesa, duha in uma. Ugotovil sem tudi, da lahko na duhovni poti hitreje napredujemo, če imamo čisto telo.

Kako so na vašo spremembo prehranjevanja reagirali vaši kolegi zdravniki?

Jaz vegetarijanski način prehranjevanja ne obešam na velike zvonove, kajti nikomur ne želim vsiljevati svojega življenjskega sloga. Pacientom z določenimi boleznimi sicer toplo pri-

dr. med. Petar Papuga

poročam brezmesno prehrano. Na splošno pa sem prepričan, da bi moral vsak človek sam začutiti globoko željo po vegetarijanstvu, kajti če ga mi prepričujemo in silimo, s tem pri njem samo povzročimo občutek ogroženosti, jeze, negotovosti, strahu. Iz takšnega ravnanja potem ustvarjamo konflikt, frustracijo, ki pa je v nasprotju s temeljnim načelom vegetarijanstva, to je nenasilje. Če se borimo proti nasilju z novim nasiljem, ustvarimo še več nasilja. Dejstvo je, da ne moremo globoko zakoreninjene miselne vzorce

ljudi prisilno spreminjati. Vegetarijanstvo je notranji proces vsakega posameznika. Kdorkoli bo prisilno postal vegetarijanec, bo samo trpel in ne bo dolgo zdržal. Moji stanovski kolegi spoštujejo mojo odločitev, zato še z nikomur nisem prišel v konflikt.

Ali v Sloveniji obstaja še več doktorjev medicine, ki so vegetarijanci, vendar nočejo o tem govoriti, ker se bojijo posmeha in zasramovanja s strani uradne medicine?

Veste, jaz dobro poznam le okoli dvajset do trideset kolegov, ki hodijo k meni na svetovanja o prehrani. Kajti, če je nekdo zdravnik, še ne pomeni, da ima dovolj znanja o zdravi hrani. Večkrat se z njimi zelo odkrito in neobremenjeno pogovarjamo tudi o filozofskih vidikih prehranjevanja in življenjskega sloga. Zdravnikov vegetarijancev je trenutno v Sloveniji verjetno več, domnevam vsaj nekaj sto.

Nekaj sto?

Ja seveda. Saj nismo zdravniki tako naivni. Tudi mi spremljamo svetovne trende v prehranjevanju in kot ljudje tudi občutimo, kako mesni obroki vplivajo na naše zdravje.

Zakaj pa praktično nihče izmed njih noče o tem javno spregovoriti, kajti

vemo, da uradna medicina ljudem še vedno priporoča uživanje mesa?

Zdravniška doktrina še zmeraj zagovarja, da je meso pogoj za zdravje, zato se mi ne zdi smiselno ustvarjati konflikte v družbi na ta način. To ni prava pot vegetarijanstva. Problem je v tem, da v naši družbi vegetarijanstvo še vedno velja za ekstremizem, zato je nekritično in površno govorjenje o tem tvegano. Ker, če boste nekemu sladkosnedu rekli, da je meso škodljivo, potem bo on takoj dobil dober izgovor, da bo namesto mesa pojedel še več čokolade. Menim, da bodo zdravniki bolj pogosto javno spregovorili o škodljivosti mesne prehrane takrat, ko se bo bistveno bolj povečal odstotek vegetarijancev. Res pa je, da se tudi stroka na tem področju spreminja, saj čedalje več govorijo o mediteranski prehrani, ne priporočajo uživanja rdečega mesa...

Imam občutek, da se večina zdravnikov že zaveda škodljivosti mesne prehrane, vendar želijo to resnico lansirati v javnost postopoma.

Samo manjšinski delež zdravnikov se že zaveda negativnih posledic mesne prehrane, zato bo potrebno stroko v prihodnosti še več obveščati o najnovejših raziskavah v zvezi s pozitivnimi vplivi vegetarijanske hrane. Vaše društvo ima v tem smislu lahko pomemben vpliv pri ozaveščanju javnosti in uradne medicine.

Če vas stranke vprašajo po zdravi prehrani, kaj jim svetujete?

V prvi vrsti uživanje sezonske hrane, to kar pridelamo na vrtovih in kar lahko kupimo na tržnicah. Kot sem že prej poudaril, nikomur ne vsiljujem vegetarijanske hrane, če pa sami želijo zakorakati po tej poti, jim seveda nudim vso podporo v prvem letu. Kajti vegetarijanstvo je lahko zelo nezdravo, če ga ljudje ne razumejo. Človek, ki poje pet obrokov sladk na dan in dobi sladkorno bolezen, je že eden od tistih, ki ne razume vegetarijanstva. Zato vsakdo, ki se loteva vegetarijanstva, se ga mora lotiti z občutkom zdrave pameti. Kajti tudi pri brezmesni hrani potrebujemo ravnotežje rastlinskih živil. Neravnotežje v telesu zaradi enolične prehrane, zaradi preveč močne, mastne, sladke hrane, trdih sirov, pregretilih maščob, cvrtja ravno tako lahko pripelje do bolezni. Nekoč sem se pogovarjal z nekim osemdesetletnim gospodom iz indijske province Gudžarat, kjer živi osemdeset milijonov ljudi, ki od rojstva dalje ne

jedo mesa, rib in jajc. Vendar imajo dokaj nezdrav način vegetarijanstva: pojedjo ogromno količine sladkorja, mleka, bele moke in vse to povzroča veliko sluzi v telesu in določene bolezni.

O vegetarijanski hrani še vedno kroži precej predsodkov, ki so jih ustvarili zdravniki: da v rastlinski hrani ni dovolj vitamina B12, da je premalo beljakovin... Kako je možno, da večina ljudi še vedno verjame tem predsodkom?

Ljudje smo polni predsodkov na vseh področjih. Vsak človek želi verjeti v nekaj, vsak hoče imeti nekega odgovornega krivca za svojo nevednost. Rešitev za vse probleme pa je zavedanje. To je način delovanja, ki ga danes mnogi pogrešamo. Problem je v tem, da se ljudje v hitrem tempu življenja niti nimajo časa zavedati. Zato je naša naloga, da smo tistim ljudem, ki izrazi željo po zavedanju, pripravljene pomagati. Človek izrazi željo z interesom in vprašanjem. Če ni vprašanja, potem mu ne moremo pomagati. Lahko pa si pomaga tudi sam, tako da vnese v svoje življenje več mirnih trenutkov. Jaz pravim: več tišine in čimveč notranjega miru prinaša največ zavedanja.

V zadnjih letih je opazen predvsem porast vegetarijancev med mladino. Čemu pripisujete spremembe v njihovem načinu prehranjevanja?

V nas se dogaja evolucija tudi pri prehranjevalnih navadah. Novi ljudje nam prinašajo nova sporočila, tudi Zemlja potrebuje mir in harmonijo. Vendar pa to ne pomeni, da tisti, ki še vedno jedo meso, sodijo na nižjo evolucijsko raven.

Mnogi veliki duhovi človeštva so že v preteklosti opozarjali tudi na ostale negativne učinke mesa, predvsem na ekološke posledice masovne živinoreje. Einstein je denimo rekel: "Nič drugega ne bo tako povečalo možnosti za naše preživetje na Zemlji kot korak k vegetarijanski prehrani!" Kako komentirate njegovo izjavo?

Nikoli nisem imel nič zoper Einsteina in tudi pri tej njegovi izjavi nimam. (smeh) Res se vsepovsod že kažejo škodljive posledice masovne živinoreje, ena od njih so tudi vedno bolj pogoste bolezni živali, ki se preko uživanja mesa prenašajo na človeka.

Kaj pa izjava znanstvenika Thomasa Alva Edisona: "Vegetarijanec sem

postal zato, da lahko boljše izkoristim svoj um!"

Popolnoma se strinjam. Bistrina uma je namreč povezana s količino odpadkov v telesu. Manj je odpadkov, bolj nam funkcionirajo možgani. Znano je, da največ strupenih produktov presnove izhaja ravno iz mesnih živil.

Raziskave kažejo, da so vegetarijanci tudi veliko bolj miroljubni kot mesojedci. Ali bi to dejstvo v perspektivi lahko vplivalo na svetovni mir?

Prav gotovo, vendar kot sem že uvodoma poudaril, moramo ostati zelo strpni do ljudi, ki uživajo meso, kajti tudi nasilje v mislih rojeva novo nasilje. Sicer pa menim, da v temeljni naravi človeka ni potrebe po ubijanju. Nekoč sem prebral znano izjavo Ajre Miške, ki je rekla: "Če bi ljudje morali sami ubijati živali za hrano, bi večina izmed njih takoj postali vegetarijanci!" Nekdo se lahko izuri za ubijanje, kot denimo mesarji, toda njihova dejanja niso naravna.

Damjan Likar

Slastni zalogaji zdravja v Ajdovem zrnu

Nova samopostrežna gostilnica v središču Ljubljane prinaša zdravje v vašo vsakodnevno prehrano in več zadovoljstva v vaše hitro življenje. Privoščite si zdrav, vedno svež, cenovno ugoden in hiter obrok.

Ajdovo zrno

Trubarjeva 7, 1000 Ljubljana

Odprto:

pon. - pet. od 9. do 20. ure,

sob. od 9. do 15. ure

Tel.: 01/230 16 15

www.ajdovo-zrno.si

Prej vas bo zadela strela, kot pa napadel medved

V tem prispevku objavljamo povzetek knjižice Srečanja z medvedom, ki je delo žal že pokojnega Antona Simoniča. Knjižica je namenjena vsem, ki se z medvedom srečujete v svojem življenjskem okolju, je pa priporočljivo branje tudi za tiste, ki bi o medvedu želeli izvedeti kaj več. Njena vsebina nam o medvedu pove mnogo novega, mnogo tistega, kar sicer težko najdemo v drugih poljudnih prispevkih ali knjižicah. Celotno vsebino publikacije si lahko preberete na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, ki je tudi izdalo priročnik.

Kaj moramo vedeti o medvedu

Medved je največja evropska zver. Potencialno sicer lahko resno ogrozi življenje človeka, vendar se to - če ga človek k napadu ne izzove - zgodi izredno redko. Večja je možnost biti zadet od strele kot napaden od medveda. Kljub temu je potrebno to možnost upoštevati in ob srečanjih z medvedom ustrezno ravnati, da izključimo še tako majhno verjetnost napada.

Medved ima človeka predvsem za nevarnega nasprotnika (za to so poskrbeli lovci, ki ga že dolga stoletja pobijajo in koljejo, op.p.), kateremu se je najbolje na daleč izogniti. Medved se običajno hitro umakne, če pravočasno zazna njegovo bližino. Zato so srečanja z medvedom redka tudi na območjih, kjer je razmeroma pogost. Medved napade človeka samo, če se počuti skrajno ogroženega. To pomeni, da se mora začeti počasi in mirno umikati. Hitro odskočiti in se podati v beg ni priporočljivo, ker utegne takšno ravnanje v njem sprožiti nagon zasledovanja - enako kot pri psu, ki se požene za bežečim. Z veliko verjetnostjo lahko ocenimo, da se v Sloveniji v povprečju pripeti manj kot en sam napad v desetih letih. A tudi tako redkim napadom bi se bilo mogoče v celoti izogniti z vsaj približnim upoštevanjem ustreznega ravnanja.

Srečanja z medvedom

Medved se skuša človeku, ki ga zazna v gozdu, izogniti s hitrim in tihim odhodom. Če pa se človek kljub temu močno približa kritični tolerančni razdalji medveda, ga včasih - zelo izjemoma - medved skuša odvrniti od nadaljnjega približevanja s posebnim zastraševalnim nastopom, ki mu pravimo navidezni napad. Namen takega napada je človeka prestrašiti, da se raje umakne.

Postavljanje medveda na zadnje noge še zdaleč ne pomeni, da bo medved napadel, kot je zmotno prepričanih

veliko ljudi. Medved se vzpne na zadnje noge zaradi slabega vida. Včasih se v takšno držo postavi tudi med "navideznim" napadom, da bi naredil večji vtis na resničnega ali domnevnega sovražnika.

Ker ima medved izredno dobro razvit sluh, naj tisti, ki medveda ne želi srečati, glasno hodi. Opozarjanje medveda na prihod s kakršnikoli že hrupom, je zlasti priporočljivo, če moramo prečkati kraje, kjer se medved rad pogosto zadržuje. V temi je poleg zvoka uspešen odganjalec medveda tudi močna baterijska svetilka.

Če kljub temu pride do srečanja z medvedom, od katerega nas deli samo nekaj metrov praznega prostora, se moramo zavedati, da je pred nami bitje, ki je ob srečanju najmanj toliko, če ne še bolj prestrašeno kot človek. Zato se izogibajmo vsakega giba, ki bi utegnil medveda še bolj prestrašiti. Včasih medved ob takem srečanju v grozi zarjove in jo jadrno pobriše, prestrašenemu človeku pa na mestu srečanja pusti vsebino svojega črevesja, kar dokazuje kako ga je dogodek prestrašil.

Če pride do srečanja z osamljenim mladim medvedkom, se je ravno tako priporočljivo umakniti v smeri, iz katere smo prišli. Naj bo živalica še tako ljubka in naj se še tako mило in tožeče oglašča, se ji nikar ne približujmo. Njegova mati se kaj lahko mudi v bližini in se utegne vsak hip pojaviti na prizorišču. Mladi medvedki, ki še ne poznajo strahu pred človekom, utegnejo srečanje z medvedjo družino dodatno otežiti. Zgodi se, da razigrani preslišijo svarilna opozorila

matere in jo v otroški radovednosti uberejo naravnost proti človeku. V tem primeru ni drugega izhoda, kot da se od mladičev čim hitreje umaknemo.

Če nas ob srečanju z medvedom spremlja pes, je potrebno vedeti, da ima medved velik odpor do psa. V stoletjih preganjanja se mu je namreč vtisnilo spoznanje, da psu običajno sledi najhujša nevarnost - človek. Medved se ob pasjem laježu zato začne hitro umikati, vendar če mladiči ne morejo dovolj hitro slediti materi, jih začne pred psom braniti. Če se pes ustraši in z umikom poišče pomoči pri gospodarju, takorekoč privede razdraženo medvedko naravnost nadenj. Dokler lastnosti svojega psa ob srečanjih z medvedom ne poznamo, ga je povsod, kjer obstaja verjetnost takega srečanja, najbolje imeti ob sebi na povodcu.

Resnični razlogi za prihode medvedov v bližino naselij

Zadnjih nekaj let ljudje pogosteje kot prej opazajo medvede okrog zaselkov in naselij, ki ležijo blizu gozdov. Ob tem pojavu ljudje najpogosteje zaključijo, da se je številčnost medvedov v zadnjih letih močno povečala. Vendar štetje medvedov v zadnjih letih kaže na to, da je število medvedov v Sloveniji približno enako. Razlogi za njihovo bolj pogosto opazanje okrog naselij so drugačni. Po vsej verjetnosti gre za slabšanje življenjskih možnosti medvedov v njihovih dosedanjih odmaknjenih naravnih habitatih. Z vdorom ljudi v gozdove se medvedje na bližino ljudi tudi vse bolj privajajo. Tretji razlog so boljše možnosti prehranjevanja v njihovi bližini. Četrty in morda najpomembnejši razlog pa je neodgovorno odmetavanje užitnih in klavnih odpadkov in neurejena smetišča okrog naselij. Danes že skoraj vsak odvrže, kar ima odpadkov, tja, kjer mu je okrog naselja najprikladnejše. Ko potem ljudje opazijo blizu naselja medveda, pa modrujejo, koliko jih mora biti šele globlje v gozdu, če hodijo že okrog hiše. Kdor torej ob svojem bivališču ne želi medveda, naj ne odmetava po okolici ničesar užitnega.

Damjan Likar

Mučenje in ubijanje živali je treba zakonsko prepovedati!

Kar nekajkrat se je zgodilo, da so me pred nastopom napovedali kot ljubitelja živali in vedno sem bil začuden. Je to sploh potrebno poudarjati? Kaj morda to pomeni, da sem zaradi tega nekaj posebnega? Kakor, da bi koga napovedali: z aplavzom pozdravite človeka, ki si umiva zobe! Če sem izjema, me to navdaja z grozo! Oziroma, pretiram. Ne navdaja me z grozo, saj sem se s tem že sprijaznil. V naši družbi si izjema, če si skromen, pošten in prijazen. Če držiš dano besedo, če ti ni mar zgolj za denar, ampak daš na prvo mesto medčloveške odnose: Glej ga, izjema! Ker ne daš na prvo mesto kariere, ker si ne želiš svoje hiše in velikega avtomobila, ampak si z družino zadovoljen v manjšem stanovanju? Izjema. Ker dopustuješ vsako leto v bližnjih termah? Izjema! In izjema si, če ne piješ alkohola, malo manjša izjema, če ne kadiš, izjema si, če recikliraš smeti in če si vegetarijanec! In to ni prav! Prav bi bilo, da bi bili izjema tisti ta drugi. Pa niso. Tisti ta drugi so večina? In kam spadaš ti, dragi bralec? Če spadaš k večini, ne spreminjaj ničesar, saj ko postaneš izjema na enem od prej omenjenih področij, boš dokaj kmalu spremenil svoj pogled na svet v celoti in tvoje življenje ne bo več tako mirno in lagodno, kot je bilo, ker boš začutil breme odgovornosti, ki jo za ta planet in vse na njem nosi prav vsak posameznik, le da se tega ne zaveda!

Prosili so me, naj napišem nekaj o svojem odnosu do živali. In sedaj sem v precejšnji dilemi, o čem naj pišem!? Po tej reviji bodo najverjetneje segli ljudje, ki jih ta tematika zanima, to pa pomeni, da v svojem vsakdanjem življenju že sprejemajo živali kot živa, čuteča bitja, za katere smo dolžni skrbeti z vsem spoštovanjem in humano oz. preprosteje: vedo, da nam živali niso dane v uporabo in zabavo oz. v vsestransko uživanje in izživljanje, ampak imajo na tem svetu povsem enako pravico bivati kot mi in nas v marsičem lepem in dobrem tudi krepko prekašajo. Seveda ima takšno mnenje zelo majhen del človeštva. Domnevam, da so tako kot jaz tudi oni vegetarijanci, resnični ljubitelji vsega živega in je

Adi Smolar
Foto: Tomo Jeseničnik

zato vsakršno moje poudarjanje pravic živali do dostojnega življenja nepotrebno in njim, oziroma vam, dragi bralci, moji somišljeniki, sedaj pošiljam en lep pozdrav. Želim vam vse najlepše in se od vas poslavljam, ker vam pač tega mojega pisanja res ni več treba brati!

Živjo!

Tisti, katerim bi moja razmišljanja vsaj nekoliko odprla oči in jim morda segla do srca, tega članka ne bodo brali. Mislite, da se motim? Težko bi me kdo prepričal, da bo te vrstice bralo oko kakšnega "pridelovalca", "predelovalca" in prodajalca mesa in "mesnih izdelkov", (že samo izrazoslovje živilske industrije govori o njihovem odnosu do živih bitij, saj nenehno govore, kot da gre za mehansko proizvodnjo nekih reči, ne pa za meso živih, trpečih, prestrašenih, nemočnih bitij, katerih večina je najprej mučena na živalskih farmah, nato med prevozom do klavnic in nazadnje pred in med samim zakolom). Torej, mesarji in lovci, rejci in klavci živali, pa prevozniki živine, pa sadisti, ki na živalih opravljajo raznorazne medicinske ali laične preizkuse in vsi njim podobni tega ne bodo brali! Če se motim: lep

pozdrav tudi vam, z željo, da S SVOJIM POČETJEM TAKOJ PRENEHATE!

Kdo je torej še moja ciljna publika? Naključni zbeganci, ki so revijo vzeli v roke pomotoma ali zaradi vljudnosti in prijaznega nasmeška prodajalke? Mladina? Otroci? Ujeti smo v svetu, v katerem je vse podrejeno zaslužku oziroma materialnim vrednotam. Niti odrasli, izkušeni ljudje nimajo kaj prida možnosti, da bi v okolici našli dovolj argumentov za DOSLEDNO ljubezen do živih bitij, kaj šele, da bi se tega zavedel naraščaj, s katerim mnogokrat in v marsikateri družbi ne ravnajo dosti bolje kot z živalmi. 40.000 zaradi lakote umrlih otrok na dan je še vedno številka, ki je človeštvo ne dojame in si je ne vzame k srcu. Splošno znan je malomaren odnos vladnih institucij in javnosti do otrok, okuženih z virusom HIV, ali drugače obolelih, v vojnah iznakaženih in razmrčvarjenih, v prostitucijo prodanih, ali kar doma spolno zlorabljenih, v tovarnah in rudnikih zaslužjenih otrocih, pretepenih, mučenih, zapostavljenih, zapuščenih ... Vsi ti podatki na žalost dobro služijo ljudem največkrat le kot argument, da se za nič ne pobrigajo. Kako? Za te otroke ne naredijo nič, ko pa bi bilo treba kaj storiti npr. za živali, zavpijejo: NAJPREJ OTROCI!

Takšni izgovori mi gredo res na živce! Če si dobrega srca, če si zmožen sočustvovanja, če si duhovno osveščen, normalen, pomagaš vsakemu živemu bitju po svojih najboljših močeh! Ko slišim jok in cviljenje, me ne zanima ali joka in cvili dojenček ali pes ali žaba. Nekaj živega trpi in takoj grem pomagat in tudi pomagam! Kdor dela pri tem selekcijo in poudarja NAJPREJ OTROCI ali NAJPREJ LJUDJE, bo slišal v grmovju jok zapuščenega dojenčka in si dejal: VERJETNO KAKŠNA MAČKA CRKAVA ... Pa bo šel mirno dalje svojo pot! Mislite, da nimam prav?

Bodimo realni. Pravzaprav je povsem nesmiselno in utopično pričakovati od večine ljudi, da bodo kdaj spremenili svoj odnos do živali, če jim še za lastne otroke ni kaj dosti mar. Ampak vseeno, delal se bom, kot da smo oziroma bomo ljudje kdaj sposobni dosledno

spoštovati živa bitja in vse, kar nas obdaja in nadaljeval s pisanjem. Besedo "dosledno" sem uporabil že drugič. Zakaj? Mnogi ljudje se imajo za ljubitelje živali, ker imajo kakšno žival doma in z njo lepo in ljubeče ravnajo. Verjamem, da niso slabi, vendar takšna ljubezen živalim v našem svetu ne pomaga kaj dosti. Je le eden izmed začetnih korakov k lepšemu odnosu do živali, je pa daleč od doslednosti. Ta se kaže v odnosu tudi do tistih živali, ki niso v naši neposredni bližini. Do tistih, ki jih nima nihče rad, dokler niso na krožniku. Problem sodobnega človeštva je v tem, da grde stvari, ki se dogajajo okrog nas, najraje odmislimo, namesto da bi se nad njimi zamislili in nato zoper njih tudi kaj ukrenili. Saj nam pa ja zdrava pamet govori, da vsako živo bitje čuti bolečino in lakoto in žejo in mrz in žalost in strah!? A kdo misli, da ljudje tega ne vedo? Seveda vedo, vendar jim ni mar! Na cigaretih škatlicah piše: KAJENJE UBIJA! Ljudje pa še kar kadijo. Ne verjamem, da je kdo zaradi opozorilne-

ga napisa opustil kajenje! V poročilih nas vsak dan obveščajo o prometnih nesrečah: ljudje umirajo zaradi prehitre vožnje in zaradi vožnje pod vplivom alkohola. To vsi vedo, pa večina voznikov vseeno ne upošteva omejitev hitrosti, število pijanih voznikov pa je tudi konstantno veliko. Kaj to pomeni? Gre za naša življenja in za življenja naših najdražjih, pa nas to ne odvrne od početja neumnosti in nepremišljenosti. Ljudje iz dneva počno z živalmi najrazličnejše krutosti in tega so posredno krivi vsi, ki zoper to ne store nič konkretnega. Tiha večina si zatiska oči ali pa odvrača pogled k bolj prijetnim, vsakdanjim, mnogokrat banalnim kratkotrajnim radostim. Ali pa umori! Saj je pa ja že od pamtiveka jasno, da človek umre in ga ni več, če ga ubiješ, pa se ljudje še kar ubijajo med sabo! Ja, vendar se ubijajo med sabo malo manj kot pa bi se, če ne bi bilo nobenega zakona, ki bi tovrstno početje prepovedoval! Bi se klali še stokrat bolj, če se ne bi vsakdo vsaj malo bal, da bo moral zaradi tega odgovarjati pred zakonom?

In tu se pojavi pred nami povsem preprosta rešitev v prid živali: Mučenje in ubijanje živali je treba zakonsko PREPOVEDATI! Jalovi so argumenti, ki so v prid zdravemu načinu prehranjevanja, ki ne vključuje mesa, jalovi argumenti o rešitvi problema lakote v svetu, ki je povsem realna, če bi žitarice, s katerimi krmimo živino, namenili ljudem, pa o veliki porabi pitne vode za živino itd. Jalovo je trkanje na vest in dobro srce človeštva. Jalove so raziskave celic DNA in opozarjanje, da so razlike med nami in živalmi minimalne. Jalovo je čakanje, da bo prišel dan, ko človek ne bo več nagnjen h krutosti in požrešnosti. Naj skrajšam in s tem še enkrat pokažem, da je bilo vso to moje pisanje in razlaganje pravzaprav nepotrebno. Vse se da že dva tisoč let strniti v dve besedi: NE UBIJAJ! Če bi se ljudje tega res DOSLEDNO držali, bi se na tem svetu bolje godilo ne le živalim, ampak tudi ljudem!

Adi Smolar

Ali lahko resno jemljemo celoten Zakon o zaščiti živali?

V Sloveniji že od konca leta 1999 velja Zakon o zaščiti živali (ZZZiv). Zakon vsebuje mnogo pozitivnih določb, ki so v funkciji zaščite živali. Kot npr., da je zaščita živali, to pa je zaščita njihovega življenja, zdravja in dobrega počutja, dolžnost vseh pravnih in fizičnih oseb, ki so v kakršnemkoli odnosu do živali, da prepoveduje mučenje živali, da je potrebno zapuščenim živalim zagotoviti pomoč, oskrbo in namestitev v zavetišču in drugo. Ob pozornem prebiranju zakona pa je mogoče ugotoviti, da zakon vsebuje tudi mnogo določb, za katere je vprašljivo ali so v skladu z ustavo oziroma se postavi vprašanje ali ščitijo živali ali pa ščitijo koga drugega.

▼ Tudi konji, po mnenju nekaterih najbolj plemenite živali, doživljajo takšno usodo zaradi človeškega brezčutja. Foto: Animals Angels

Ustava v 72. členu določa, da varstvo živali pred mučenjem ureja zakon. Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) opredeljuje vsebino pojma mučiti tudi kot: namenoma povzročati telesne bolečine ali povzročati duševno ali telesno neugodje, trpljenje. Takšna je običajna vsebina pojma mučiti in zato tudi vsebina pojma mučenje, o katerem govori ustava, vsaj po mojem mnenju, ne more biti drugačna, glede na to, da ustava sama ne definira tega pojma. Definicija mučenja, ki jo določa ZZZiv, pa je drugačna. Po ZZZiv je mučenje tudi vsako ravnanje ali dopustitev ravnanja, storjenega naklepno, ki živali povzroči hujšo poškodbo ali dalj časa trajajoče ali ponavljajoče trpljenje ali škodi njenemu zdravju (4. člen). To pa je vsaj delno v nasprotju z ustavo, saj ta

ne govori o hujših poškodbah oziroma o dalj časa trajajočem ali ponavljajočem trpljenju. Ustava oziroma SSKJ smatra za mučenje živali vsako naklepno povzročanje bolečin (malih ali velikih, ni pomembno) oziroma vsako povzročanje duševnega ali telesnega trpljenja ali neugodja (ali traja trpljenje dalj časa ali manj oziroma je enkratno ali ponavljajoče, ni pomembno). Zakon je torej že pri definiciji mučenja vsaj delno v nasprotju z ustavo, pri čemer ne gre pozabiti tudi ustavne določbe, da država skrbi za ohranjanje naravnega bogastva, kar pomeni, da v nobenem primeru ni mogoče naklepno mučiti živali, saj so te namreč naravno bogastvo, mučenje pa ni ohranjanje naravnega bogastva, temveč nasprotno.

Navedena zakonska definicija mučenja pa je v nasprotju tudi z naslovom samega zakona, kot tudi delom določb 1. člena. Naslov zakona je Zakon o zaščiti živali. To pomeni, da mora biti zaščita živali celovita, absolutna. Iz naslova zakona namreč ne izhaja, da gre samo za delno zaščito živali, temveč kot že navedeno, zaščita mora biti absolutna. To izhaja iz tudi 1. člena, kjer je med drugim navedeno, da zaščita živali pomeni zaščito njihovega življenja, zdravja in dobrega počutja, ni pa govora o tem, da bi šlo samo za delno zaščito, za zaščito pred npr. hujšimi poškodbami. Žival, ki se ji povzroči manjša poškodba, tako, glede na zakonsko definicijo mučenja živali, nima zaščitenege zdravja oz. dobrega počutja, kar pomeni nezakonito oz. protiustavno stanje. Takšno notranje nasprotje v samem zakonu, torej nasprotje med zakonskimi določbami, pa je v nasprotju tudi z ustavnim načelom pravne države (2. člen), po katerem morajo biti zakoni v svoji notranjosti logični in ne protislovni oziroma sami s seboj v nasprotju. Iz vsega tega pa tudi izhaja, da so v nasprotju z ustavo oziroma zakonsko definicijo zaščite živali tudi druge določbe, ki ne ščitijo življenja, zdravja in dobrega počutja živali. In takšnih določb je mnogo, kot npr. tiste o zbadanju živali, stiskanju, natezanju ali zvižanju delov telesa živali, o obešanju, če gre za strokovne posege, o odvzemu organov ali tkiv za transplatacijo, o vzgajanju celičnih ali tkivnih kultur, o posegih v življenje živali v izobraževalne namene in drugo.

Ali bi bilo mogoče reči, da je BSE bolezen norih ljudi in ne krav?

Kot mučenje živali se po 4. členu smatra tudi nepotrebna ali neprimerna usmrtitev živali. Tudi ta del definicije mučenja živali je v nasprotju z ustavo oziroma že navedeno definicijo zakonske zaščite živali, saj zaščite življenja ni mogoče presojati skozi pojme potrebnosti oziroma primernosti usmrtitve živali. Če se ščiti življenje živali, navedena pojma ne moreta biti odločilna glede usmrtitve

živali. Vsaka nenaravna smrt živali pomeni v bistvu tudi njeno mučenje, kajti pri takšni smrti, ne glede na postopek usmrtitve, doživlja žival strah, telesne in duševne bolečine ter trpi (edina sprejemljiva usmrtitev živali bi bila tista, ki bi bila v njeno korist, torej če gre za hudo poškodovane ali bolne živali). Tako so v nasprotju z ustavo oziroma zakonsko definicijo zaščite npr. zakoli zaradi prehrane ljudi (ali bi obstajala bolezen norih krav, če ne bi bilo reje živali za zakol - ali bi bilo mogoče reči, da je BSE bolezen norih ljudi in ne krav?), usmrtitve živali, rejnih za proizvodnjo kože ali krzna, za potrebe naravoslovnih muzejev, zaradi ohranjanja naravnega ravnotežja...

V čast katerega boga je ubijanje živali? Katoliškega ali Boga Stvarnika?

Ali ni ubijanje živali npr. za potrebe nara-voslovnih muzejev, za pridobivanje krzna ali za hrano, kar vse omogoča ZZZiv, navadno barbarstvo? Ali pa obredni zakol živali? Kje so korenine obrednih zakolov živali? Tudi v Bibliji, kjer so opisani grozljivi prizori ubijanja živali v čast boga? V čast katerega boga? Mogoče katoliškega, sigurno pa ne v čast Boga Stvarnika, ki je ustvaril tudi živali. In Bog Stvarnik ne uničuje, temveč ustvarja. Žalostno je, da se zakon tukaj navdihuje v kruti Stari zavezi, ki v tem delu z Bogom nima nobene zveze, in tako dopušča - po posebnem postopku - obredne zakole živali. Ali se v Sloveniji še vedno izvajajo kruti cerkveni obredni zakoli živali? Na prikrit način, mogoče v obliki kolin? Ob branju Biblije vse bolj prihaja na dan, da mnoge korenine mučenja živali izvirajo ravno iz nje. Ali ni ubijanje živali v nasprotju z Božjo zapovedjo Ne ubijaj, saj iz nje ne izhaja, da bi se smelo ubijati živali.

Ali ni tudi ubijanje živali za ohranjanje naravnega ravnotežja navadno barbarstvo? Ali človek res misli, da narava ne zna sama poskrbeti za ravnotežje? In za to ravnovesje naj bi poskrbel človek npr. preko lova. Rezultati takšnega razmišljanja in delovanja so vedno bolj vidni in se kažejo v uničeni naravi, naravnih katastrofah, boleznih... Novejše raziskave ekologov so pokazale, da živali razpolagajo z notranjim mehanizmom uravnavanja populacijske rasti in zato človekovo uravnavanje populacije živali ni potrebno oziroma je celo škodljivo, saj pomeni umetni poseg v naravo, pri čemer se uničijo ali poškodujejo združbe živali oziroma njihovi habitati.

Kdo si želi, da ga redijo kot klavno žival in ga nato pri živi zavesti zakoljejo?

Posebno poglavje so določbe, ki dovoljujejo poskuse na živalih. Vsekakor so poskusi na živalih, ne glede na cilje in ne glede na vse ostale okoliščine

(kot npr. zatrjevana korist ljudi, rešitve znanstvenih problemov in drugo) v nasprotju z ustavo in definicijo zaščite živali, kot je opredeljena v 1. členu ZZZiv, saj ne gre samo za nesluteno povzročanje trpljenja živalim, temveč tudi za množične poboje živali. Prehranjevati se z mesom (uživanje mesa povzroča mnoge civilizacijske bolezni) in zaradi tega zboleti, torej si sam povzročiti bolezen, nato pa "zahtevati" zdravila, ki so bila mogoče preizkušena na živalih in so povzročila trpljenje mnogih živali in njihovo smrt, je najmanj neetično, če ni že celo sodelovanje pri zločinu. Vse to trpljenje živali in njihove smrti postanejo del "zdravila", bolnik torej dobi vase vse negativno, ki je bilo povzročeno pri trpljenju poskusnih živali, saj se nobena energija ne izgubi, kot to dobro ve znanost. Koga torej ščitijo neustavne določbe zakona? Živali ali mogoče človeka in njegov pohlep po dobičku, privilegijih, oblasti, skratka njegov egoizem?

Vlado Began (desno) na lanskoletnem protestnem shodu na lovskem sejmu v Gornji Radgoni.

Ne glede na vse to pa je izjemno pomemben tudi etični vidik varstva živali. Kdo si želi, da bi se na njemu delali medicinski poskusi, npr. da bi ga z drugimi sešili skupaj, nato pa ga pohabili, zastrupili, radiaktivno obsevali, mu staknili oči ... Kdo si želi, da ga redijo kot klavno žival in ga nato pri živi zavesti zakoljejo ter nato pojedjo? Kar ne želiš, da ti drugi storijo, ne stori ti njim, je briljantno etično pravilo. Kar seješ, to žanješ, pa je pravilo, ki velja tudi v našem odnosu do živali.

*Vlado Began,
pravni zastopnik društva*

Sedaj sem sama doživela, da tudi krave jočejo

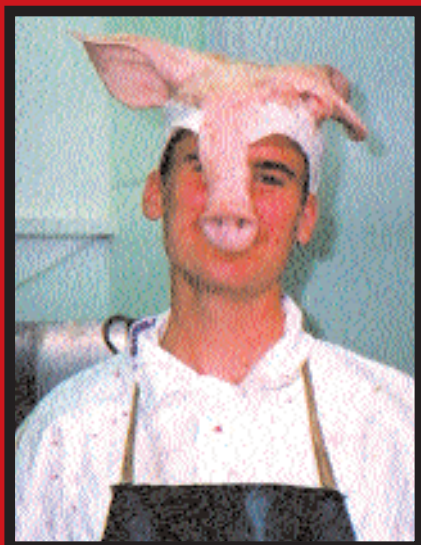
Christiane, nemška študentka veterine, je morala v okviru svojega študija opraviti obvezno prakso v klavnici (podobna usoda čaka tudi njene slovenske kolege – op. prev.), kar jo je čustveno popolnoma strlo. Svoje neprijetne izkušnje in spoznanja, ki jih je doživela v tem času, je zapisala in jih dala na voljo zainteresirani javnosti. Kljub dejstvu, da vsak človek podobne situacije različno doživlja, prispevek dovolj nazorno prikazuje, kaj nebogljene živali vsakodnevno doživljajo zavoljo majhnega grižljaja njihovega mesa, ki naj bi "zadovoljil" potrošnikove brbončice. Napisali smo le najbolj šokantne dele izpovedi, celoten zapis pa si lahko preberete na www.veggieinfo.net.

Kriki so bili prvo, kar sem slišala tega jutra, ko sem prvič prišla na obvezno prakso. Če je ne opraviš, bi to za mene pomenilo izgubo petih let študija in prekrižanje vseh načrtov za mojo prihodnost. Toda vse v meni, vsaka celica, vsaka misel čuti odpor, ogabnost in zgroženost in zavedam se svoje nepojmljive nemoči: morala bom vse to gledati in nič ne morem storiti proti temu, prisilili me bodo k sodelovanju, da se še sama oskrunim s krvjo.

Že iz daljave, ko sem stopala z avtobusa, so me kriki svinj zadeli kot vbodljaj z nožem. Šest tednov mi bodo polnili ušesa, uro za uro, neprenehoma. Zdrži. Zate se bo to nekoč končalo. Za živali nikoli.

Prerivanje, tu in tam plezanje, nekaj radovednih rilčkov se porine skozi mrežo, iskrive očke, drugi so nemirni in zmedeni. Neka velika svinja neu-

Žal si je človek s takšnim odnosom do živali že zdavnaj zapravlil lastno dostojanstvo
Foto: Animals Angels

morno napada drugo; direktor si najde palico in jo večkrat udari po glavi: "Sicer se lahko zelo grdo pogrižejo."

Medtem kot otrpla spremljam to igro - vse to verjetno sploh ni resnično – to le sanjaš, si dopovedujem – se direktor obrne in pozdravi voznika naslednjega transporterja, ki je prišel hkrati s prejšnjim in se sedaj pripravlja na razkladanje. Razlog, da gre tu vse hitreje, vendar s še več krikii, vidim šele, ko izza padajočih svinj iz transporterja stopi moški, ki se vsem, ki niso dovolj hitre, posveti z elektrošoki. Strmim vanj, nato v direktorja in slednji ponovno zmaje z glavo: "Saj vendar veste, da je to pri svinjah sedaj prepovedano!" Mož ga le nejeverno gleda, nato vendarle vtakne svojo napravo v žep.

Od zadaj me nekaj zadane v koleno, obrnem se in pogledam v dvojne iskrih modrih oči. Poznam veliko prijateljev živali, ki polni entuziazma razglabljajo o mačjih očeh, ki kažejo njeno dušo ali o pogledu zvestega psa, – kdo pa govori o inteligenci in radovednosti v očeh svinje? Te oči bom zelo kmalu spoznala še na drugi način: nemo bodo kričale zaradi strahu, zaradi bolečine bodo otopele, nato bodo izgubile svoj pogled in iztrgane iz očesnih jamic se bodo kotalile po tleh, umazanih s krvjo. Kot z nožem me oplazi misel, ki se mi bo v naslednjih tednih stotine krat monotono ponovila v mojem umu: jesti meso je zločin.

Vse se hkrati zruši name. Ostri kriki. Tuljenje strojev. Ropotanje pločevine. Ostri in ogabni smrad zažganih kocin in zasmojene kože. Sopara iz krvi in vode. Smeh, brezskrbni klici. Svetleči noži, skozi kite zapičeni kavljji, na njih visijo razpolovljene živali brez oči in s

trzajočimi mišicami. Kosi mesa in organi pljuskaajoče padajo v kanal, napolnjen s krvjo, tako da me ta ogabna mešanica poškropi. Mastna mesnata vlakna ležijo po tleh, na njih ti zlahka spolzi. Ljudje so v belem, s predpasnikov teče kri, pod čeladami in kapami vidiš obraze, ki jih srečaš vsepovsod: v podzemni železnici, v kinu, v supermarketu. Nehote pričakuješ pošasti, vendar je tu le prijazni dedek iz soseske, zabavni mladenič, ki ga poznaš z ulice, urejeni moški, ki ga srečaš na banki. Vsi me prijazno pozdravljajo.

Nad mano odstranjujejo druge dele kadavra. Če moj kolega dela s preveliko vnemo ali se v kanalu pred mano nabere preveč krvave mešanice, mi ta brozga škropi tudi do obraza. Poskušam se umakniti na drugo stran, toda tam razpolavljajo svinje z ogromno žago, ki hkrati brizga vodo; nemogoče je tu stati, ne da bi se premočila do kosti. S stisnjenimi zobmi delam naprej in ker moram hiteti ter paziti, da si ne porežem prstov, mi ne ostane veliko časa za premišljevanje o vsej tej grozovitosti. Zakaj še sploh snemajo grozljivke, če vse to obstaja na tem mestu?

Daje mi misliti, da – z redkimi izjemami – teh ljudi ne zaznavam kot ne-ljudi, so le otopeli, kot sem sčasoma otopela tudi jaz. To je samozaščita. Drugače tega ne moreš prenesti. Ne, resnični ne-ljudje so tisti, ki ta masovni umor dan za dnem naročajo, ki zaradi svoje sle po mesu živali prisilijo v tako nizkotno življenje in še nizkotnejši konec – druge ljudi pa silijo v nečastno delo, ki človeka naredi surovega.

Ko prvič zavestno dojamem – to se je zgodilo drugi ali tretji dan – da izkravljene, ožgane in razžagane svinje še

trepetajo in mahajo z repkom, se nisem bila več sposobna premakniti. "One – one še migajo...", pravim mimoidočemu veterinarju, čeprav vem, da temu botrujejo živci v mesu. On se hudomušno nasmehne: "Preklete, tu je nekdo naredil napako – ta svinja še ni mrtva!" Pošasten pulz trepeta skozi živalske polovice, vsepovsod. Hiša strahov. Zazebe me do kosti.

Želim pripovedovati o svinji, ki ni mogla več hoditi in je sedela z razkrečnimi zadnjimi nogami. Tako dolgo so jo brcali in udarjali, da so jo pritepli v boks za klanje. Pozneje sem si jo ogledala, ko je razžagana nihala mimo mene: obojestransko pretrgana mišica na notranji strani stegen. Klavna številka 530 tega dne. Te številke ne bom nikoli pozabila.

Rada bi govorila o dnevih klanja govedi, o nežnih, rjavih očeh, ki so bile polne panike. In o poskusih pobega, o vseh udarcih in kletvicah, dokler ni nesrečna žival končno bila v železnem boksu in pripravljena na strel s pištolo za omamljanje; s panoramskim pogledom po hali, kjer so sovrstnike razkosavali in vlekli kožo z njihov - nato smrtni strel, v naslednjem trenutku je že imela na zadnji nogi verigo, ki je zvijajočo se žival dvignila v zrak, medtem ko so spodaj že odrezovali glavo. In kljub temu, tudi brez glave še vedno brizgajo potoki krvi, se trup zvija še naprej, brcajo noge okoli sebe...

Želim pripovedovati o grozovitem cmokajočem zvoku, ko vitel trga kožo s telesa, o avtomatiziranem krožnem gibanju prstov, ko delavci iz očesnih jamic iztrgajo zasukane, rdeče-žilaste in nabrekle oči in jih vržejo v luknjo v tleh, v kateri izginja "odpad". In o poševni, krvavo umazani aluminjasti rampi, na kateri konča vsa drobovina, ki jo iztrgajo iz ogromnega obglavljenega kadavra in na koncu – razen jeter, pljuč in jezika, ker je to pač "primerno" za prehrano – konča v kontejnerju za odpad.

Želim pripovedovati, da se vedno znova v takem sluzavem, krvavem, kot gora velikem telesu najde plod v maternici, v njih sem videla majhne, že popolnoma izoblikovane teličke vseh velikosti, nežne in gole, z zaprtimi

očmi v svoji varovalni plodovnici – vendar jih le-ta ni uspela zaščititi... Najmanjši teliček je bil tako majčken kot sveže skotena mačka, a vendarle popolna miniaturna krava; največji zarodek je bil mehko dlakav, z rjavo-belimi lisami in dolgimi, svilenimi trepalnicami, le nekaj tednov pred telitvijo. "Ali ni to čudež, kaj vse narava ustvari?" meni veterinar, ki je ta dan dežuren in porine maternico vključno s

Očitno tudi mesarji uživajo v zbiranju živalskih trofejev.
Foto: Animals angels

fetusom v grgrajoč odtok. In sedaj sem popolnoma prepričana, da Bog ne more obstajati, saj ni udarila strela z neba, da bi se maščevala za to bogokletno dejanje, ki se kar nadaljuje, znova in znova.

Bog ne obstaja niti za strahotno shujšano kravo, ki ob mojem jutranjem prihodu ob sedmih leži na prepihu na ledenem hodniku tik pred boksom za ubijanje in krčevito trepeta. Nihče se je ne usmili z milostnim strelom. Najprej morajo biti odpravljene ostale klavne živali. Ko opoldne odhajam je še vedno tam in se trese, nihče, kljub mojemu večkratnemu opozorilu, je ni odrešil. Jaz osebno sem ji zrahljala gonilno vrv, ki je neusmiljeno ostro zarezovala v njeno meso in ji pobožala čelo. Pogledala me je s svojimi velikanskimi očmi in sedaj sem sama doživela, da tudi krave jočejo.

Krivda ob opazovanju zločina, brez da bi ukrepal, ima enako težo, kot da ga sam storiš. Počutim se tako neskončno krivo.

Pogosto me vzpodbujajo: "Stisni zobe, tu moraš pač skozi in kmalu bo vse minilo!" Zame je to ena najstrašnejših, brezsrčnih in ignorantskih izjav, kajti

masaker se nadaljuje, dan za dnem. Mislím, da nihče ni dojel, da moj glavni problem ni bil v tem, kako preživeti teh šest tednov, temveč da se zavedam, da se ta neznanski masovni umor dogaja v milijonih - izvršen za vsakogar, ki jé meso. Še posebej tisti mesojedci, ki zase trdijo, da so živalim prijatelji, so v mojih očeh postali docela neverodostojni.

Stvari postajajo abstraktne, če si obdan s toliko nasilne smrti; tvoje lastno življenje se ti zdi neskončno brezvezno. Nekega dne pogledaš na anonimne vrste razkosanih svinj, ki se v obliki meandra vijajo skozi halo in se vprašaš: ali bi bilo kaj drugače, če bi tukaj viseli ljudje?

"Mnoge ne dajo od sebe niti enega glasu," je nekoč povedal eden izmed veterinarjev, "druge pa kar stojijo in cvilijo brez razloga."

Če bi kdaj morala besedo "strah" slikovito prikazati, bi narisala svinje, ki se gnetejo proti zaprtim vratom za njimi, narisala

bi njihove oči. Oči, ki jih nikoli več ne bom mogla pozabiti, oči, ki bi jih moral videti vsakdo, ki se mu zahoče mesa. Kolikokrat je moj pogled v teh dnevih zdrsel na uro, ki visi v sobi za odmor – tega ne znam povedati. Prav gotovo nobena ura na celem svetu ne teče počasneje od te.

Jesti meso je zločin. Vsakogar, tako si mislim, vsakogar, ki jé meso, bi morali poslati tukaj skozi, vsakdo bi to moral videti, od začetka do konca.

Zvečer poroča nemška televizijska oddaja "Aktenzeichen XY ungelöst" (Nerešeni primeri XY, op. p.) o zločinu nad mladim dekletom, ki so ga umorili in razkosali; hkrati opisuje neznansko zaprepanost in zgroženost prebivalstva zaradi tega groznega dejanja. "Nekaj podobnega sem ta teden videla 3.700-krat," se oglasim med oddajo.

So morda imela majčkena, iz materinega telesa iztrgana teleta, ki so umrla še pred svojim rojstvom, še najboljšo usodo?

*Doživela in zapisala:
Christiane M. Haupt,
Nemčija*

Posmrtna slava

Poslovilna slovesnost ob krsti znamenitega anatoma in predstojnika Fiziološkega inštituta stare univerze je bila ganljivo izkazovanje časti akademskega kroga zaslugam velikega pokojnika. Slovesno ozaljšan mrtvaški oder s krsto je bil okrašen z venci in s svilenimi trakovi, prekrit z lorvorjevimi venci in s cvetjem, uokvirjale so ga goreče sveče, pred njim so bila na žametnih blazinicah razstavljeni številni odlikovani, ki jih je učeni raziskovalec nosil z upravičenim ponosom. Vzdož krste so stali funkcionarji gospodarskih organizacij s svetlimi meči; poleg svojcev so sedeli člani senata univerze v polni opravi, posamezni profesorji visoke šole in predstavniki uprave. Duhovnik je zaključeval govor, ki je vsem navzočim segel globoko v srce.

"Bil je zgleden človek in vzoren učenjak," je končeval. Bil je to prvo, ker je bil ono drugo, kajti biti velik znanstvenik, pomeni biti velik človek. Stojimo ob krsti velikana z žalostjo v duši, kajti ni ga več med nami. Vendar nikakor ne smemo žalovati in tožiti, kajti ta veliki mrtvec ni mrtev, živi naprej in zdaj stoji pred Božjim prestolom v polnem sijaju svojega z delom nadvse bogatega življenja, - in kot piše v Svetem pismu: "Odpočivajo si po svojem delu, in njihova dela jim bodo sledila!"

Vsi so prevzeto molčali in nihče ni opazil, da je duhovnik očitno pozabil omeniti neko malenkost, namreč da je bil veliki mrtvec, ki naj bi zdaj stal pred Božjim prestolom, vse svojega življenja prepričan, da Boga ni. Ampak na takšne malenkosti se pri nagrobnih govorih večinoma pozabi.

Potem se je dvignil rektor univerze, za vratom mu je visela zlata veriga, znak njegove uradne časti, in s ganljivim glasom in s toplimi besedami je povedal nagrobni govor svojemu slavnemu kolegu.

"Ves čas je bil ponos naše 'alma mater' (mati rednica, staro ime za univerze, ki 'dajejo duhovno hrano' op. prev.) in ponos znanosti, ki ji je posvetil vse svoje življenje, vzor za nas in za vse, ki bodo prišli za nami, kajti za večno se bo njegovo ime v zlatih črkah svetilo na marmornati plošči človeške kulture. Med številnimi dejanji njegovega duha naj jih v tem resnem in svečanem trenutku navedem le nekaj, le nakažem lahko, kako neutrudno je s številnimi poskusi na živalih nihal dokaz za dokazom. Teško si zamišljamo, kakšne nezaslišane perspektive je trpečemu človeštvu in znanosti kot taki razkril s temi popolnoma novimi medicinskimi dejstvi. Le sledimo lahko temu mogočnemu raziskovalcu, ki nam je pokazal pot, nam in študentski mladini, ki ga občuduje, saj je bil pravi voditelj v resnično človečnost, in ob njegovem pepelu se zaobljubimo, da bomo njegovo življen-

V poskusnih laboratorijih "uporabljajo" skoraj vse živalske vrste, tudi mačke.

Vir: *Živali tožijo - prerok obtožuje!* (izdalo Univerzalno življenje) Foto: BUAV - British union for abolition of vivisection, London, UK

jsko delo nadaljevali in dograjevali, v blagor evropske znanosti in v čast naše ljubljene domovine. S hvaležnostjo lahko ugotovimo, da našemu velikemu pokojniku ne manjka bogatih priznanj, tudi z najvišjega mesta so mu bila podeljena častna obeležja naklonjenosti," - pogledi vseh so se začudeno usmerili na žametne blazinice z odlikovani, ki so tehtala najmanj nekaj kilogramov -, "da, še malo pred njegovo smrtjo mu je bilo v veselje, ker je bil imenovan za Pravega tajnega zdravniškega svetnika, ki ga je treba naslavljal z 'ekscelencja'. To počastitev je občutila tudi naša visoka šola. Njegova slava je bila velika že za časa njegovega življenja, še večja bo njegova posmrtna slava za vse čase, in mi, ki žalujemo za njim, mu privoščimo počitek, da si oddahne od svojega dela, da se lagodno sprehaja po 'zlatih poljanah' skupaj z velikani duha vseh časov, med katere so ga povzdignila njegova dela. Tako naj zdaj končam z besedami svojega predhodnika duhovnika, govornika pred menoj: 'In njihova dela jim bodo sledila!'"

Vsi so bili zatopljeni v pobožnosti, nekateri zaradi evropske znanosti, drugi zaradi prilastka 'ekscelencja'. Magnificenca rektor Magnifikus ni upošteval le neke malenkosti, da ima namreč evropska znanost nebeške 'zlate poljane' za pravljičico, za velikane duha preteklosti pa trdi, da so se raztopili v kemične sestavine. Toda to so le malenkosti in danes ima običajna izobrazba to predpravico, da za tiste reči, o katerih si nič več ne mislimo, uporabi grško besedo. Ko bi sploh hoteli vse misliti - ti ljubi Bog, kam pa bi sploh prišli ob današnji civiliziranosti in s to evropsko znanostjo!

Predstavniki države je izjavil, da je bil umrla steber moderne državotvornosti, in predstavnik mesta je dejal, da je magistrat soglasno sklenil, da bodo mestno ulico poimenovali po umrlem. Cerkveni zbor je zapel pesem, to je bila stara

pesem iz starih časov, ki so jo ustvarili drugačni ljudje z drugačnim notranjim prepričanjem, in prav nenavadno jo je bilo slišati skupaj z zvenom današnjih besed. Zelo tiho in nadnaravno je zvenela, kot da bi peli tuji glasovi, je pesem valovila skozi prostor: "Kako pa bo, kako pa bo, ko bomo v Salem prišli, v mesto z zlatimi ulicami..."

In potem je krsta počasi zdrknila v globino.

Mrtvi pa je ves čas stal tam poleg. Kot da se zanj pravzaprav ni veliko spremenilo. Spominjal se je le, da je videl zelo svetel blesk, nato je bilo spet vse kot prej in komaj se je zavedal, da je umrl. Le vse na njem je bilo lažje, občutil ni nobene teže več in nobene grobe materije. Zajelo ga je veliko presenečenje - torej se življenje po smrti le nadaljuje, stari znanstveniki so le imeli prav in novi se motijo. Vendar je lepše tako, to ga je zelo pomirilo, čeprav je bilo v začetku malo tesnobno, ko je videl, da z nikomer ne bo mogel več govoriti, da nihče iz njegove družine in nihče od njegovih kolegov ni opazil, kako blizu jim je bil. No, prav v uteho mu je bilo slišati, kako so ga slavili, in to, da so tako verodostojno govorili o Božjem prestolu in 'nebeških poljanah'. No, da - časti in odlikovanja so mu že manjkali, vse je tako kazalo, da mu niso več dosegljivi. Toda mar ni bil še vedno veliki znanstvenik, slavni raziskovalec? Mar ni bilo rečeno: In njihova dela jim bodo sledila?

Sedaj je bil sam; obrise prostora je zajela tema in končno so se izgubili v praznini. Bil je zelo tiho, le nekje v daljavi je komaj slišno izzvenela stara pesem: Kadar bomo v Salem prišli, v mesto z zlatimi ulicami....

In to se utegne zgoditi - morda takoj zdaj. Spreletelo ga je; bil je silno napet; vendar je bilo v tej napetosti nekaj strahu, nekaj neizrekljivega, neko tesnobno vprašanje, ki ga je vsega preplavilo. Pa še tako stemnilo se je, da se ni nič več videlo.

Potem je postalo svetleje in pred njim se je pojavil angel. Aha, tudi to je res. To pomeni, da tudi Bog je, in vsa ta množica mrtvih, ki so še vsi živi, pa duhovni Jeruzalem ... Kako lepo je vse to! Toda angel je gledal resno in videti je bil žalosten.

"Kam bi rad šel?" ga je vprašal.

"V raj."

"Pridi!" je odgovoril angel.

Brez šuma so se odprla velika temna vrata in vstopila sta v prostor, ki je bil bleščeče razsvetljen. Stene so bile krvavo rdeče, na tleh pa so ždele množice pohabljenih živali in tiho ječale. Proti mrtvemu so stegovale razrezane okončine in ga gledale z zaslepljenimi in ugašajočimi očmi. Druga za drugo so se v nedogled raztezale njihove vrste.

"Tukaj so psice, ki si jim pri živem telesu izrezal mladiče. Mar nisi imel otrok,

ki bi jih bil ljubil? Ko bodo umrli tvoji otroci in bodo iskali očeta v raj, te bodo našli tukaj. To je raj, ki si si ga ustvaril. Tukaj so mačke, ki si jim s strahotnim mučenjem uničil sluh. Bog jim je dal tako pretanjen sluh, da je to čudež stvarstva. Nič več ne boš slišal, kot slišijo one. Tukaj so opice in zajčki, ki si jim vzel svetlobo oči. Bog jim jo je dal, da bi gledali svetlobo sonca. Mar ti nisi gledal svetlobe sonca, in to vse svoje življenje? Zdaj ne boš videl nič več kot te oslepljene in ugašajoče oči. Naj te vodim še naprej? To je dolga, dolga pot."

"To je strašno," je dejal mrtvi.

"Tako je," je rekel angel.

"Živijo vse te živali še naprej?" je vprašal mrtvec.

"Vse te živali žive pri Bogu," je odvrnil angel. "Ti ne moreš tja, ker na poti stoji one in te obtožujejo, ne spuste te mimo. Kar vidiš tu, so njihove nekdanje zrcalne slike, tvoja dela, ki bodo ostala pri tebi. Vse njihovo trpljenje boš občutil na sebi, dokler se ne boš zopet rodil na Zemlji, da se pokoriš. To je kaj dolga in žalostna pot. Toda one ne bodo tvoje edine sopotnice, imaš še nekoga drugega, no, semle poglej, kdo stoji sredi vseh teh tvojih del!"

Pogledal je gor in zagledal odvrtno pošast z "nekako" človeško grimaso, v oblačilu, prepojenem z umazanijo in s krvjo ter z nožem v roki.

"To je najgnusnejše, kar sem kdaj videl," je dejal mrtvec; zgrabila ga je groza, kakršne še ni doživel. "Kdo je ta tvor? Ga bom moral zmeraj gledati?"

"To si ti," je dejal angel.

"Kaj pa znanost?" je s strahom vprašal

mrtvi, "ji mar nisem služil? Ali ne pripadam velikim duhovom, kljub temu, da sem storil vse to?"

"Veliki duhovi so bili živalim bratje in ne krvniki," je dejal angel. "Obrnili bi ti hrbet, če bi si upal povzpeti do njih. Toda ti sploh ne moreš v njihovo bližino. Bil si nič, ne pa velik duh. Pa tudi vedel si, da si nič, vedel si, da se ne boš ničesar pametnega domislil in si zato iz nečimernosti počel vse te grozote - v upanju, da boš morda po naključju odkril kakšno od skrivnosti narave, če boš mučil živali. Potem pa je prišla še morilska strast, oblastno besnilo majhnih duš. Vidiš vse to? Čisto razločno lahko opaziš na svoji zrcalni sliki, ki natanko odraža vse tvoje značajске poteze. Ostani pri njej - očisti njeno okrvavljeno in zamazano oblačilo, dokler ne bo belo kot sneg. Traja lahko tisoče let, morda še dlje. Ostani pri svoji zrcalni sliki, saj ji ne moreš uiti. To je tvoja sopotnica in to zmaličeno Božje stvarstvo je tvoj raj."

"Vse to je res," je dejal mrtvec, "toda četudi sem res tako mislil in delal, mar nisem vseeno pripomogel k novemu spoznanju? Se mar znanost ne bo zavzela zame?"

"Spoznanje prek zločina?" je vprašal angel. "Nekoč je res znanost prihajala do spoznanj, toda tedaj je bila še tempelj. Pokazal ti bom, kakšna je vaša znanost danes."

Pojavila se je umazano rumena luč in mrtvi je zagledal sedečega norca, ki je s krvavimi rokami izdeloval hiše iz kart. Zračni sunek jih je podrl, toda gradil je vedno znova.

"Je to vse?" je vprašal mrtvi in se tiščal

angelove obleke, kot bi pri njem iskal oporo.

"To je vse," je dejal angel. "Ali vaša znanost ne uči tudi, da ni Boga in 'povračila' in da ni življenja po smrti? Jaz moram zdaj oditi. Ostani v svojem raj!" Umrli je ostal v svojem raj, in ga imel pred očmi uro za uro, dan za dnem in leto za letom. Nemogoče bi bilo to še naprej meriti s časom, vsaj po znanstvenih merilih ne, to pa je vendar edino merilo, mar ne? Iz velike oddaljenosti je zvenela neka stara pesem iz starih časov, komaj še slišno in z ugašajočim zvenom: Kako bo, kako bo, ko bomo v Salem prišli, v mesto z zlatimi ulicami...

Morda pa ta pesem vendarle nekaj pomeni, in dobro bi bilo, ko bi to vedeli, saj bomo nekega dne vsi umrli? Ampak le kdo pomisli na to, v obdobju razsvetljene evropske znanosti?

Časopisi so v več stolpcev dolgih člankih pisali o preminulem, slavnem, velikem znanstveniku in učenjaku, njegovi ekselenci, o pravem tajnem medicinskem svetniku, katerega smrt pomeni nenadomestljivo izgubo za znanost, katerega ime bo za vse čase ostalo v čast zgodovini človeštva, veličastno znamenje naše napredne kulture in spomenik vsem prihodnjim generacijam, pričevanja o tem, kakšni so bili najboljši pred njim. Vsa čast tem velikim umrlim!

Da, počivajo po svojem velikem delu in njihova dela jim sledijo.

Iz knjige Manfreda Kyberja: *Živalske zgodbe in pravljice*. Berlin 1987 (109. - 115. Tsd.), str. 139-145. S prijaznim dovoljenjem založbe Rowohlt.

Kaj boste danes naredili zase?

Vsakega 10. v mesecu

Naročila: po telefonu (ob delavnih od 8. do 16. ure)

01/ 473 81 35, 473 81 24

ali pustite naročilo na glasovni pošti 01/ 473 81 23,

pošljite faks: 01/ 473 82 53 ali

e-pošto na narocnine@delo-revije.si.

Novice iz Društva za osvoboditev živali in njihove pravice

V Društvu za osvoboditev živali in njihove pravice se trudimo čim več narediti za ozaveščanje javnosti, da so živali inteligentna bitja, ki so, po v nebo vpijoči krivici, pristala v stiski, ki jo doživljajo danes.

Mednarodni protestni shod

Dan Zemlje smo v Društvu za osvoboditev živali in njihove pravice obeležili z mednarodnim protestnim shodom 24. aprila v Ljubljani. Osrednje prizorišče v parku Zvezda je ponovno gostilo številne prijatelje živali, ki so s transparenti izražali svoja mnenja in stališča. Udeleženci shoda so predstavili sporne ekološke in etične vidike masovne živinoreje, spregovorili o trpljenju živali v poskusnih laboratorijih, opozorili na škodljive posledice uživanja mesa in na okrutnost in nesmisel lova. Opaziti je bilo tudi nekatere znane obraze - mag. Alenka Paulin je spregovorila o trpljenju živali in o svojih prizadevanjih, da se to odpravi. Svojo podporo delovanju društva pa je pisno izrazilo več tujih društev iz Nemčije, Avstrije, Hrvaške, Italije in Švice. Shod je bil tudi tokrat zelo dinamičen in pester, saj so se protestniki organizirano sprehodili s transparenti in kostumi živali po ulicah Ljubljane in se ustavili na ključnih postojankah: pred slovenskim parlamentom, kjer so predsednika društva Stanka Valpatiča simbolično pospremile štiri "živali" pri oddaji pozitivnega pisma na vložišče parlamenta, na Prešernovem trgu ter na Šušarskem mostu. Shod se je mirno zaključil zopet na Kongresnem trgu.

Protestniki so v družbi živalskih maskot svojo skrb do živali izrazili tudi pred parlamentom. Foto: Tomaž Grom

Kdor kupuje kozmetične izdelke podjetja Procter & Gamble, daje naročilo za mučenje in ubijanje

Ste vedeli, da podjetje **P&G** letno ubije več kot **50 000** živali, ki jih uporabljajo za testiranje svojih izdelkov?

Produkti kozmetičnega koncerna Procter & Gamble, ki so testirani na živalih:

Ace	Covergirl	Giorgio	Old Spice	Vialat
Alldays	Daz	Beverly Hills	Pringles	VS (haircare)
Attends	Dencien	Hugo Boss	Secret	Vortex
Bold	Dreft	Head	Sinex	Wash n' Go
Bounce	Eukaruba	&Shoulders	Sunny Delight	Zest
Camay	Fairy Liquid	IAMS	Sufler	
Circ	Fairy Sno	Milton	Tampax	
Clairol	Febreze	Napisan	Tide	
Chamin	Flash	Olay	Vaporub	

S prenehanjem uporabe teh izdelkov boste rešili mnogo živali pred mučenjem in smrtjo!

Izdajatelj: **Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice**
Ostrozno ul. Ponikva 26, 3232 Ponikva
Tel.: 01-5763-903, Internet: www.osvoboditev-izvali.org
Email: info@osvoboditev-izvali.org, datum izdaje: maj 2004

Več informacij o podjetjih, ki NE izvajajo testov na živalih, si preberite v članku "Kdo trpi za lepoto" na spletni strani www.osvoboditev-izvali.org

Letak proti podjetju Procter&Gamble, ki testira izdelke na živalih.

Tiskovni konferenci

V času pred Veliko nočjo, 7.4.2004 je Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice povabilo medije na tiskovno konferenco z zanimivo tematiko, ki so jo naslovlili kar z vprašanjem: Zakaj krščanske vere pri živalih ne spoštujejo zapovedi NE UBIJAJ? Člani društva so medijem predstavili povezavo med napačno interpretacijo pete Božje zapovedi NE UBIJAJ in kritičnim položajem, v katerem so živali danes. Opozorili so tudi na izjemno knjigo današnjega časa To je Moja Beseda, ki vsebuje resnico o vseh dogodkih iz življenja Jezusa iz Nazareta, ki so povezani z živalmi in nudi obrazložitve za nejasnosti, ki izvirajo iz tako kontroverznega dela kot je Biblija.

3. 6. 2004 je na Vojkovi 1 v Ljubljani potekala še ena tiskovna konferenca, na kateri sta predsednik društva Stanko Valpatič in pravni zastopnik Vlado Began predstavila pobudo za dopolnitev 72. člena ustave, ki opredeljuje pravice živali. Tekst, ki ga kot dopolnitev predlaga društvo se glasi: "Vsaka žival ima pravico do življenja ustrezno svoji vrsti." Ta pravica se lahko odvzame ali omeji samo v nujnih primerih iz razlogov javnega interesa ter po postopku in pogojih, ki jih določa zakon. Pravice živali izvršuje varuh pravice živali, ki lahko v njihovem imenu vlaga na sodišče ali

druge organe tožbe ali druga pravna sredstva, kar lahko naredi tudi vsaka zainteresirana oseba, če varuh pravic v določenem roku ne vložijo pravnega sredstva za zaščito pravic živali. Zakon ureja pravice in obveznosti varuha pravic živali." Predstavljena je bila tudi pobuda za oceno ustavnosti in zakonitosti 2., 7. in 10. člena Pravilnika o odvzemu velikih zveri iz narave za leto 2004.

Mednarodni bojkot proti testiranju na živalih

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice se pridružuje tudi mednarodnim akcijam. 22. 5. je v mednarodnem merilu potekal bojkot proti podjetju Procter&Gamble, ki svoje izdelke testira na živalih. V Veliki Britaniji, kjer so ga izvedli že osmo leto zapored, so širom po državi delili letake, da bi informirali ljudi o krutem in barbarskem ravnanju P&G in drugih podjetij, ki testirajo na živalih. Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice je pripravilo letak s sloganom bojkota "Kdor kupuje kozmetične izdelke podjetja P&G, daje naročilo za ubijanje", ki v besedi in fotografiji predstavi najbolj poznane izdelke tega kozmetičnega giganta. Člani društva so tako po različnih slovenskih mestih v soboto 29.5. s tem letakom pozivali ljudi, naj pri svojih nakupih ne pozabijo na krvavo ozadje teh popularnih proizvodov in se jim v dobrobit živali odrečejo.

Vabilo na protestni shod

Ob svetovnem dnevu živali,
4. oktobra 2004 ob 16.30 uri
Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice organizira mirni protestni shod

proti vsem oblikam mučenja in ubijanja živali. Osrednje dogajanje z glasbenimi točkami in drugim programom bo potekalo v parku Zvezda na Kongresnem trgu, sledil pa bo organiziran sprevod po ulicah Ljubljane.

Podprite naša prizadevanja po ozaveščanju ljudi s svojo udeležbo, s svojimi transparenti ali s svojim nastopom!

Ne pozabimo:

Kdor brezbrizno molči, je sokriv!

Gretta Mikuž Fegic

Kaj menite o nošenju krzna in drugih živalskih kož?

V okviru dneva Zemlje (22. april) je Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice v središču Ljubljane organiziralo mirni mednarodni protestni shod z naslovom **Vrnimo materi Zemlji njene otroke!**

Društvo je imelo pred shodom postavljeno tudi svojo stojnico na Čopovi ulici. Na njej so obiskovalci lahko dobili veliko informacijskega gradiva, zbirali so se podpisi za odpravo lova, nekateri pa so izpolnili tudi anonimno anketo na naslovno vprašanje.

Zbrali smo nekaj najbolj zanimivih izjav.

Za "lep plašč iz nerca" je morala ta žival umreti. Usmrtili so jo s plinom, da bi ohranili kožuh. "Ostanek", žival znotraj kožuha, je "odpadek". Foto: Animal Peace

Vir: Živali tožijo - prerok obtožuje! (izdalo Univerzalno življenje)

Kako bi se ti morilci počutili, če bi njihove otroke ubijali za krzno? Kdor to nosi, izraža nasilje.

Če si ga tako močno želijo, naj si ga sami izdelajo oziroma kupijo umetnega.

Menim, da naj to v določenem obsegu ostane, a čim manj. Naj to ne bo za naš ego!

Tega ne podpiram. Saj se včasih lepe stvari dobijo tudi iz umetnega krzna.

To so nadomestki ega za ljudi z najnižjim samospoštovanjem.

Če nas zebe, je volna super. S tem žival le postrizemo.

Kako bi se vi počutili, če bi vas odrli in

namesto jakne nosili vašo kožo?

Samoumevno bi moralo biti, da se tega ne sme početi.

Ljudje bi se morali zavedati, da na sebi nosijo truplo, ki je bilo še včeraj živo bitje.

Ne moremo si lastiti nečesa, kar živi s svojim namenom. Naj se ljudje začnejo malo bolj zavedati.

Grozovito trpljenje živali seva s krznenih plaščev v svet. Dotika se naših src, če so odprta za živali in če je v nas še kaj usmiljenja.

Mislím, da se večina ljudi niti ne zaveda, koliko krvavega trpljenja je skritega za prestižnim krznenim plaščem.

Mogoče bi se ob soočenju s temi mukami, ki jih doživljajo živali, marsikdo zamislil.

Nemoralno je ubiti žival, da bi se lepo oblekli. Na voljo je veliko drugih virov oblačil kot tudi hrane.

Kar se tiče krzna, sem absolutno proti nošenju, ker pa je usnje še vedno najlažje dostopen material za čevlje, ga pač nosim, vendar se tu zgodba zaključí.

Zaradi mode ubijamo. Groza!

**Damjan Likar
Gretta Mikuž Fegic**

Teologi smo prekinili odnos med Bogom, človekom in živalmi

V zadnjem času se znani slovenski teologi po medijih zelo trudijo zanikati obstoj duše pri živalih. Razlog za njihove izjave so očitno vse bolj glasni in številni slovenski prijatelji živali, ki so se odločili, da živalim vrnejo dostojanstvo in pravico do življenja in življenjskega prostora, primerno njihovi vrsti. Kajti, kdor nima dostojanstva, se ga lahko na vse mogoče načine izkorišča. To se vsak dan dogaja z milijoni živalmi po celem svetu, ki jih lovijo, zapirajo v hleve, koljejo, jedo, uporabljajo za eksperimente v medicinskih laboratorijih... Nekateri pravijo, da če bi teologi priznali obstoj duše pri živalih, bi to utegnilo zmanjšati njihovo avtoriteto in teološki monopol. Zato je verjetno bilo pisanje priznanega slovenskega teologa dr. Ivana Štuheca v Večeru 13.4. 2004 le plod takšnega razmišljanja, kjer pravi: "Nihče ne zanika, da imajo živali psiho, toda zagotovo pa nimajo duše!" Frančiškanski brat Tadej Strehovec pa je v Družini, 16.

maja 2004 zapisal: "...drugače pa velja za živali. One imajo nekatere sposobnosti, npr. zavest, lastno govorico, igre itd. Vendar pa nimajo svobodne volje, niso sposobne odnosa z Bogom, prav tako nimajo nesmrtnih duš". Dr. Ivan Štuhec in Tadej Strehovec sta očitno za status quo; torej, da morajo živali še naprej trpeti in da je njihovo trpljenje Božja volja. Po vseh teh javnih polemikah med prijatelji živali in teologi glede obstoja duše pri živalih, so nas nekateri ljudje prosili, da vprašamo teologe ali sploh imajo oni dušo? To provokativno vprašanje in še nekaj drugih smo zastavili Morisu Hoblaju, teologu in sociologu ter piscu cerkveno kritičnih člankov, ki je izstopil iz Katoliške cerkve, ker je spoznal, da je s svojim okorelim naukom daleč od tega, kar je učil Jezus iz Nazareta.

Kaj bi odgovorili ljudem, ki se sprašujejo ali imajo teologi dušo?

Neobičajno vprašanje, toda reakcija teh ljudi kaže na to, kako smo mi teologi perverzni v naših teoloških razmišljanjih. Čeprav vemo, da so tako rekoč vsi ustanovitelji religij, velikani antike, preroki Stare Zaveze, Jezus iz Nazareta in veliki ljudje srednjega in novega veka ter današnjega časa govorili s spoštovanjem o dostojanstvu in tudi o duši živali, govorimo mi teologi in svečeniki, predvsem krščanskih verstev ravno nasprotno - da živali nimajo duše, niti dostojanstva in pravice do življenja. Moralo bi nam biti jasno, da danes živimo v informacijskem svetu, zato mi teologi, na srečo, nimamo več toliko vpliva na ljudi, kot smo ga imeli v srednjem veku, ko smo govorili, da je zemlja ravna plošča in zažigali tiste, ki so trdili, da je okrogla. Ljudje so danes inteligentni in se želijo z logičnim razmišljanjem dokopati do resnice, tudi

glede živali. Dejstvo je, da mnogi doživljajo živali kot inteligentna in čustvena bitja. Čutijo, da živali niso samo gmota materije z nekakšno teološko nedefinirano psiho, temveč, da se v njihovem telesu nahaja tudi finosnovno bitje - duša, ki komunicira s svojim Stvarnikom. Če bi to poskušal zanikati, potem se ne smem čuditi vprašanju inteligentnih ljudi, o obstoju moje duše. Za nas teologe je to vprašanje katastrofalno, vendar hkrati priložnost, da sprevidimo, da so časi, ko smo ljudem - tudi z grožnjo smrtne kazni v času inkvizicije - diktirali kaj smejo misliti in brati, dokončno mimo. Ni še tako dolgo, ko smo ljudem prepovedovali brati Bilijo. Zakaj? Sestavili smo seznam knjig, ki jih verniki niso smeli brati. Zakaj? Morda zato, da nam ne bi prišli na sled? Znano je, da teologija nima jasnega odgovora na to, kaj sploh je duša, zato tudi jaz kot teolog nimam nikakršne pravice

drugim bitjem, v tem primeru živalim, zanikati obstoj duše. Če to vseeno počnem, je vprašanje, ali imam sploh dušo, seveda na mestu.

Rekli ste, da imajo živali dušo. Kako bi definirali to dušo?

Iz spisov mnogih velikih mož in žena, mistikov in prerokov sem prišel do zaključka, da je duša nosilec življenja vsake materialne oblike življenja. Najbolj je to izraženo pri ljudeh in živalih. Konkretno rečeno, telo nekega zemeljskega bitja, npr. živali zaživi šele s prihodom duhovnega bitja ali duše, prav tako pa telo odme in razpade, ko duša zapusti materijo. Mistiki in preroki pravijo, da je duša duhovno telo, v katerem biva jedro duhovnega bitja, ki neprestano komunicira s svojim Stvarnikom, tudi kadar se nahaja v materialnem telesu. V teh spisih govorijo tudi o inteligenci in čustvovanju živali, o njihovi komunikaciji s Stvarnikom, ki vsako od njih pozna po njihovem imenu. Pišejo tudi o obstoju duše živali, preden je prišla v materialno telo in njenem življenju po smrti telesa. Živalski duši je materialno telo samo prehodna možnost, da bi bili lju-

◀ Prizor iz hubertove maše v Avstriji, kjer duhovnik blagoslovja ustreljena trupla divjih živali. Enako sodelovanje med lovci in katoliško cerkvijo poteka tudi v Sloveniji.

Vir: Freiheit für Tiere

Foto: Hounshell Putzgruber

dem na Zemlji prijatelji in pomočniki. Prepričan sem, da je tako razmišljal tudi Frančišek Asiški, ki je živali imenoval bratje in sestre in s katerimi je tudi znal komunicirati - govoriti, npr. s pticami in volkom. V obstoj duše pri ljudeh in živalih pred njenim utelešenjem so verjeli tudi prvi kristjani. To verjamem tudi sam.

Ali je Frančišek Asiški priznal živalim dušo?

V to ne dvomim, kajti kdor poimenuje živali za svoje brate in sestre, ta jih primerja s sabo in jim prizna enako dostojanstvo in izvor. Gotovo bi bilo zanimivo izvedeti, o čem se je Frančišek pogovarjal z živalmi in kaj so mu rekly o nas ljudeh, posebno o teologih, ki jim ne priznavajo duše in tako komunikacije z njihovim Stvarnikom?

Po tem nauk Frančiška Asiškega nasprotuje frančiškanskim teologom, ki ga imajo svojega učitelja, toda hkrati trdijo, da živali nimajo duše?

Mislim, da Frančišek Asiški ne nasprotuje teologom, pač pa teologi in njegovi bratje frančiškani nasprotujejo njemu v tem smislu, da živalim zanikajo dušo in tako odobravajo klanje in mučenje živali, česar Frančišek nikoli ne bi dopustil. To je žalostno. Če se iskreno ozremo v zgodovino, ugotovimo, da so isto usodo doživeli vsi veliki možje in žene, preroki, predvsem Jezus iz Nazareta. Njihovi t.i. "nasledniki" smo jih zlorabili tako, da smo uporabili njihova imena kot vabo za pridobivanje vernikov, učili smo ali pa učimo ravno nasprotno.

Kako nam Biblija prikazuje živali? Kakšen je odnos med Bogom in živalmi?

Za inteligentnega bralca je Biblija razdeljena na dva dela. V enem delu je govora o maščevalnem bogu, ki ukazuje ubijanje in žrtvovanje živali. To je predvsem v Stari Zavezi oziroma Mojzesovih knjigah, ki so jih po prepričanju bibliologov, potvorili tedanji teologi - svečeniki. Nasprotno pa se v drugem delu, predvsem v Novi Zavezi govori o Bogu ljubezni, o Jezusovem in našem očetu, v katerem je omenjeno tudi božje poreklo živali oziroma njihovo dostojanstvo - duša. Ob branju tega dela Biblije lahko pride vsak resno razmišljajoči bralec do zaključka, da so živali resnično naši mali bratje in sestre, za katere smo

Človek, ki trdi, da živali nimajo duše, dvomi tudi v svoj lastni božji izvor. ►

dolžni skrbeti in živeti z njimi v miru. Na to nas spomni tudi eden od najlepših tekstov Biblije, kjer Jezus pravi: "Poglejte nebeške ptice! Ne sejejo, niti žanjejo, niti ne spravljajo žita, toda nebeški Oče jim kljub temu vedno priskrbi hrano." (Mt 6,26). Nemogoče je, da bi se Bog kar naenkrat spremenil in podelil ljudem pravico, da maltretirajo, mučijo, ubijajo in uživajo njegove otroke in naše živalske brate in sestre. No, mi teologi smo vseeno mišljenja, da je to mogoče in s tem dajemo ljudem etično in moralno podporo za lovljenje, klanje in mučenje živali. Mi smo, ne glede kaj si o tem misli eden ali drugi teolog, z našim naukom krivi za nasilno prekinitvev močnega odnosa med Bogom, človekom in živalmi. Živali vseh vrst so poklicane, da hvalijo Boga skupaj z angeli, s človekom in z vesoljem (Ps 148). Izraelski učitelj pripoveduje, da so pred potopom levi jedli travo, torej so bili vegetarijanci. S tem je slikovito povedano, da je razlog za trpljenje živali v stvarstvu dejstvo, da smo mi teologi nepravilno razlagali in učili pojem biblijske besede "gospodovati". Ker človek sam ni uresničil življenja po božji podobi, danes ne govorimo samo o "hudobnih ljudeh" ampak je govora tudi o "hudobnih" in "škodljivih" živalih. S tem živali plačujejo za krivdo, ki ni njihova. To je na žalost naša teološka realnost.

Kaj biblijsko pomeni za vas beseda "gospodovati"?

Največja škoda za naš planet in s tem seveda tudi za živali, je bila storjena z napačno teološko interpretacijo besede "gospodovati". Prepričan sem, da je Bog rekel, naj z ljubeznijo gospodarimo z Zemljo in vsem, kar živi na njej. No, človeštvo je storilo ravno nasprotno, zahvaljujoč predvsem napačni interpretaciji nas teologov, ki na ta način nosimo odgovornost za vse, kar

ljudje počnejo, pod vplivom naših priporočil. Dokazano je, da je bila besedna zveza "z ljubeznijo" zelo zgodaj črtana iz religiozних spisov, zato da bi se uveljavilo teološko razmišljanje, katerega posledice doživljamo pravzaprav v današnjem času; to pa je poskus globalnega uničenja vsega živega in s tem neizmerno trpljenje ljudi, živali in matere Zemlje. Mislim, da bomo mi, teologi, prej ali slej za to morali odgovarjati pred celotnim stvarstvom in našim Stvarnikom. Zato je povsem nerazumljivo, da kljub temu, da teologi vidimo znake časa in poznamo besede Stvarnika, poslane nam preko velikih prerokov v vseh časih, še vedno ne najdemo poti iz močvirja nesmiselnih dogem in versko kulturnih in liturgičnih tradicij. Na vse kriplje si prizadevamo prijatelje živali, ki imajo pristen odnos z živalmi, z ljudmi in tako tudi z Bogom, ponižati v imenu Stvarnika. Obtožujemo jih, da delujejo proti Bogu in Cerkvi, vse to z namenom, da bi jih zaustavili pri njihovem plemenitem delovanju za svoje najmanjše brate in sestre živali. Že Jezus je rekel: "Kar storiš najmanjšemu od mojih, si storil meni!" To velja tako v pozitivnem kot tudi v negativnem smislu.

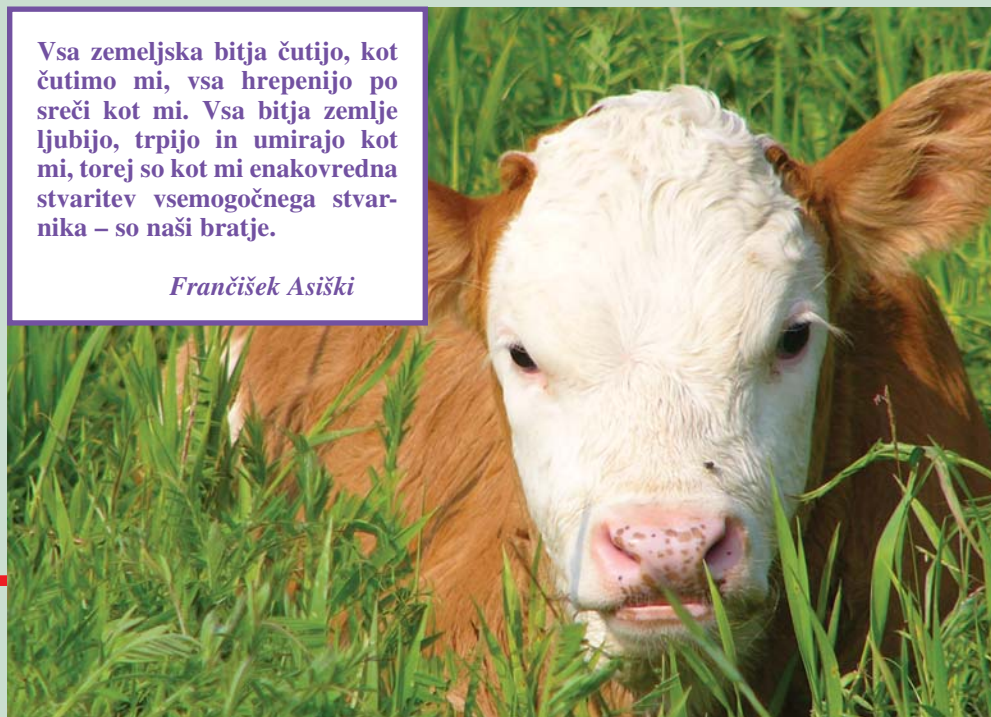
Kako se rešiti iz te situacije?

Izhod je bil že najavljen pred tri tisoč leti po preroku Izaiji. Rekel je, da prihaja kraljestvo miru. Mir med ljudmi, živalmi in mir med ljudmi in živalmi. Seveda brez nas teologov, če se do takrat ne spreobrnemo in začnemo resnično služiti ljudem, živalim in naravi. To pomeni služiti Bogu, čigar duh navdihuje vse, kar živi.

Damjan Likar

Vsa zemeljska bitja čutijo, kot čutimo mi, vsa hrepenijo po sreči kot mi. Vsa bitja zemlje ljubijo, trpijo in umirajo kot mi, torej so kot mi enakovredna stvaritev vsemogočnega stvarnika – so naši bratje.

Frančišek Asiški

Pisma bralcev

Včeraj sem doživela nekaj žalostnega...

Včeraj sem na poti domov doživela nekaj žalostnega. Stala sem pri semaforju ob tovornjaku, polnem živali, in za trenutek ujela pogled ene izmed njih. Tako žalosten in mrtev je bil. Tako brezupen in prestrašen. In sem skušala pozabiti, to ni moja stvar. Šla sem domov, se pogovarjala z možem, igrala z otrokom, brala knjigo in šla spat. Pa sem se zbudila. Ura je ena in vem, je moja stvar! Moram napisati to pismo. Vsaj to.

Človek, kdo ti je dal pravico tako ravnati z živalmi, kdo ti je dal pravico zapirati jih v kletke, jih pitati, trpinčiti, klati, jesti... Jaz nočem trupel na svojem krožniku in trupel v svojem telesu, nočem krvi na svojih rokah. Ti, ki pa ti za to ni mar, prisluhni mi in

Ampak veš, boli, ko elektrošok pretrese telo! Boli, ko klavec živali pri njeni polni zavesti zারেže v vrat, ji odreže noge, ker se mu ne ljubi počakati, da bo žival mrtva! Od vsega najmanj razumem to! In mi doni v glavi: zakaj ne počaka??? In ko se to dogaja, druga žival čaka na vrsto in ve, da je naslednja ona. Naročnik in plačnik tega klavca si ti. Ali se tega zavedaš?

Plačuješ tudi obratovanje farme. Obratovanje velikih živalskih koncentracijskih taborišč. Kaj neki drugega so? Ali ne bivajo tam živa bitja bivajo v skrajno nehumanih razmerah, natlačene, ponižane? Verjamem, da ne veš, kaj natančno se tam dogaja, a tvoja odgovornost je, da se seznaniš, ker si

prahu z lojem, kitovo mastjo in veliko soli; in zaradi te soli so žejna, ne dobijo vode, zato jejo še več slane kaše in tako so v najkrajšem času primerna za zakol. Te to zanima? Moreš vedeti, kaj se v resnici skriva na tvojem krožniku in v tvoji usnjeni torbici...

Veš, saj večinoma sem čisto vedra in nasmejana in prijazna oseba, ampak danes je v meni tak strah. In gnev in jeza. Veš, včeraj sem videla tiste oči.... Kako jih kdaj ne pogledaš tudi ti, človek? Povedale bi ti, kako je to.

Kako je to, ko ribič zabode vate trnek, ki ti razpara jezik in usta. Boli. Ravno tako kot bi bolelo tvojega kužka. Ali tvojega otroka ali tebe. Če ne verjameš, si kdaj poskusi zapičiti ost skozi jezik in usta. Kako tega ne vidiš, ribič? Pa je vendar tak mir ob vodi, v naravi. Poglej, voda je tako čudežno zdravilna in očiščujoča, vsi radi zahajamo na njene bregove. Ob vodi je, kakor bi nam narava odprla svoje naročje in nas nahranila s tišino in mirom. Tak mir je, ti pa ne slišiš krika ribe, ki se je ujela, ribe, ki ji je ostra kovina zarezala v jezik in razparala usta! Presunljivo glasen je, pa ga ne slišiš. Samo srce ga lahko sliši. Imaš srce? Saj veš, tisto srce, ki te zaboli, ko vidiš svojega otroka trpeti, svojega brata, svojega prijatelja... A za to drobno vodno bitjece nimaš srca. Iz nekega čudnega bolnega užitka za zabavo mučiš in ubijaš.

Hudo mi je, ko pišem to pismo. A moram pisati, veš, včeraj sem videla tiste oči.... Ki so mi povedale zgodbo. Že iščeš opravičilo za to, kar počenjaš? Že vlečeš na dan železo in beljakovine in omega 3? Lažeš samemu sebi; vse, prav vse te snovi lahko dobiš tudi drugje. Celi mnogi zdravniki to sedaj že priznavajo. Moja kri je krasna in ravno tako kri mnogih vegetarijancev, ki jih poznam. Mesa ne ješ, ker je zdravo, ampak ker si tako navajen in ker se ti zdi dobro. Priznaj - vsaj sebi.

Vem, da ne moremo kar tako opuščati svojih navad in prepričanaj, to dobro vem. Vem pa tudi, da smo ljudje zavestna bitja, ki moramo prevzemati odgovornost za svoja ravnanja. Zato se sooči in poglej, kaj je v resnici na tvojem krožniku, na katerem tako vablivo diši - kos mrtvega trupla! In se vprašaj: smem to početi in - hočem to početi?

*Darja Vtič - Tršinar,
profesorica*

Človek, kdo ti je dal pravico tako ravnati z živalmi?

poglej svoje roke. Krvave so. Niso s krvjo umazane le roke, ki z nožem zapičijo v toplo in drhteče telo živega bitja, umazane so tudi tvoje roke, ki kupiš meso, ki ga ješ. Ti si ti tisti, ki plačaš morilca.

Morda so moje besede ostre. Ampak veš, včeraj sem videla tiste oči.... Samo oči imajo, živali. Nimajo besed, ne zmorejo prošnje in ne strokovnih razlag. Samo oči imajo. A te oči govorijo. Prosijo. Kričijo. Če jih le hočeš pogledati in jim prisluhniti. Jih vidiš? Se kdaj vprašaš, ko vidiš tovornjak, poln živine, kako dolgo je že na poti? Kdaj so živali nazadnje jedle? So žejne? Jih je strah? (Saj menda nihče od vas ne upa trditi, da ne čutijo, saj menda kdo od vas ima muco ali psa. A svojo živalco imaš rad, poskrbiš za njo, ti je hudo, če jo boli...)

plačnik ti. Z vsakim kilogramom mesa, ki ga kupiš, ti osebno plačuješ obratovanje farme. Ti! Dvomim, da sploh veš, ampak moraš vedeti, kaj farma v resnici je. Svinje prebivajo skupaj po 80 do 200 živali na mrežnih rešetkah, skoraj v stalni temi, stojijo na luknjičastih tleh brez stelje in se komaj lahko premikajo. Si predstavljaš, kako bi se ti počutil, če bi bilo to tvoje življenje? 22 kokoši si deli en kvadratni meter, njihov dom nima oken, celo življenje ne vidijo sonca, po 14 - 18 mesecih pa, ko ne morejo več nesti, gredo v zakol, petina jih ne doživi te starosti, poginejo zaradi stresa, infekcijskih ali kostnih obolenj. Si predstavljaš tako življenje? Krava ima na razpolago malo več kot en kvadratni meter, stoji na mrežastih kovinskih tleh. Teleta dobivajo namesto materinega mleka mleko v

SEPTEMBER 2004, številka 129, leto XIII; področna plačana pri podbi 1100 Ljubljana

v!va
revija za zdravo življenje

490 SIT

Ekskluzivno
Z Vesno Godino
nad raka

Vivina zdravniška linija
Spet odprta

Nasilje v družini
MOLK ŽRTVE
HRANI ZLORABO

Prof. Popovič svetuje
Premagajmo težave s koleni

Do lepote brez skalpela
Zbrišimo sledove časa

Alergije
Kaos v hrani

Prehrana otrok
Pravila in napake

Izkoristite popuste po vsej Sloveniji

ŽIVITE CENEJE Z VIVO!

Vege drom
VEGETARIJANSKA RESTAVRACIJA

Vege drom, vegetarijanska restavracija
Vodnikova 35, Ljubljana, telefon: 01 519 39 01
Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 22. ure,
sobote od 12. do 22. ure.

Za vas pripravljamo:

- malice
- kosila
- jedi po naročilu
(tofu, sejtan, zelenjavni in žitni krožniki, odlične sladice..).

Del naše ponudbe je **avtentična INDIJSKA KUHINJA!**
Jedi ne vsebujejo mesa, rib in jajc.

Dobrodošli!

Od meseca septembra dalje bodo na voljo
tudi veganske jedi in jedi iz biološko pridelanih sestavin!

ZDRAVJE

Z Zdravjem **BREZPLAČNO**
na počitnice!

Naročite se na Zdravje in se potegujte za eno od privlačnih nagrad.

- 1. nagrada: TEDENSKE POČITNICE ZA DVE OSEBI V TERMAH DOBRNA ZBIRKA SEDMIH KNJIG KAKO ZALOŽBE ARA**
- 2. nagrada: POLLETNA NAROČNINA NA REVIJO MISTERIJI**

Vsi novi naročniki Zdravja dobite **BREZPLAČNO** knjižico 50 DOMAČIH ZDRAVIL, KI DELUJEJO ali 50 NAJBOLJŠIH DIETNIH NASVETOV in kartico kluba za zdravo življenje, s katero lahko uveljavite vrsto ugodnosti.

Pohitite z naročilom na Zdravje! Letna naročnina je samo 7.452 SIT (plačilo je možno v dveh obrokih). Pokličite (01) 231 93 60 ali (051) 307 777 ali pošljite izpolnjeno naročilnico na naslov ARA Založba, Šmartinska 10, 1000 Ljubljana.

NAROČAM ZDRAVJE (označi) DA

Ime in priimek:, Telefon:

Naslov in pošta:

ARA Založba, d. o. o., Cigaletova 5, 1000 Ljubljana.

Tiskarna

KoloRtisk

Še hitrejši in kvalitetnejši
s tiskarskimi ploščami **iz CTP-ja.**

Computer to plate (osvetlitev direktno na tiskarsko ploščo brez osvetlitev filma)

Ul. Milke Kerinove 11
8270 KRŠKO
Tel.: 07/490 13 20
Fax: 07/490 13 21

e-mail: tiskarstvo.gersak@siol.net

Živalim prijazna živila tudi v Sloveniji

Živila iz miroljubnega poljedeljstva dobite na naslednjih mestih:

Trgovina *K naravi*, pokrita tržnica Ljubljana, Pogačarjev trg 1, od pon. do sob. - tel.: 031 681 426

Ekološka tržnica Naklo, ob torkih - tel.: 041 214 233

Ekološki sejem Kranj, Glavni trg, vsako drugo soboto - tel.: 041 214 233

Tržnica Maribor, Vodnikov trg 5, ob sobotah - tel.: 031 320 490, 03/ 5763 303

Tržnica Celje, Linhartova ulica NN, ob sobotah - tel.: 03/ 5763 303, 031 499 756

Tržnica Izola ob petkih, tržnica Koper ob sredah in sobotah - Tel.: 031 760 794, 05/ 653 11 15

K naravi dobro za življenje, IBI sendvič, Sejmišče 1, 4000 Kranj, tel.: 04/2360 969

Meta, trgovina za zdravo življenje, Kranjska 4a (pod tržnico), Radovljica, tel.: 04/5314 020

Na navedenih mestih najdete ta živila pod logotipom iBi.

videokaseta

videokaseta

majice

Informacije in naročila na naslov:

**Društvo za osvoboditev živali
in njihove pravice**

Ostrožno pri Ponikvi 26
3232 PONIKVA

Naročite lahko
tudi brezplačne letake:

- NE POTREBUJEMO LOVCEV
- 8 LAŽI O PREHRANI

Internet: www.osvoboditev-zivali.org

E-mail: info@osvoboditev-zivali.org

Gsm: 041/726 574